

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 12/2004 vp

Hallituksen esitys yritys- ja pääomaverouudistukseksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 25 päivänä toukokuuta 2004 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen yritys- ja pääomaverouudistukseksi (HE 92/2004 vp).

Lakialoite

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavan aloitteen:

— LA 40/2004 vp — Juhani Sjöblom /kok:
Laki varallisuusverolain kumoamisesta (läh.
21.4.2004)

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- valtiovarainministeri Antti Kalliomäki, ylijohtaja Lasse Arvela, neuvotteleva virkamies Matti Halén ja ylitarkastaja Panu Pykönen, valtiovarainministeriö
- osastopäällikkö Antti Suvanto, Suomen Pankki
- ylitarkastaja Kari Aaltonen, Verohallitus
- ekonomisti Seppo Kari, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- professori Edward Andersson
- professori Heikki Niskakangas
- professori Olli Ryyänen

- professori Kari S. Tikka
- OTT Raimo Immonen
- OTT Hannele Ranta-Lassila
- ennustepäällikkö Pasi Sorjonen, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos ETLA
- ekonomisti Eugen Koev, Akava ry
- KTM Karri Nieminen, Kirjanpitoimistojen Liitto ry
- johtaja, kirkkoneuvos Leena Rantanen, Kirkon keskusrahasto edustaen Kirkkohallitusta
- toimitusjohtaja George Berner Oy, Berner Oy
- toimitusjohtaja Heikki Lehtonen, Componenta Oyj
- hallituksen puheenjohtaja Marjo Raitavuo, Ensto Oy
- toimitusjohtaja Niklas Geust, FIM Omaisuudenhoito Oy
- hallituksen puheenjohtaja Berndt von Frenckell, Frenckellin Kirjapaino Oy
- toimitusjohtaja Matti Nurminen, Hakaniemen Metalli Oy
- hallituksen puheenjohtaja Erik Hartwall, Oy Hartwall Ab
- hallituksen jäsen Philip Aminoff, Helvar Merca Oy
- hallituksen puheenjohtaja C-G Ingman, Ingman Group Oy
- toimitusjohtaja Reijo Flink, Itikka Osuuskunta / A-Tuottajat
- toimitusjohtaja Eero Kotkasaari, Joutsen Finland Oy
- veroasiantuntija Marja-Liisa Lindell, Kesko Oyj edustaen Kaupan Keskusliittoa

- kauppaneuvos Heimo Aho, SKS-tekniikka Oy edustaen Kaupan Keskusliittoa
- veroasiainpäällikkö Kirsi Rosenblad, SOK edustaen Kaupan Keskusliittoa
- hallituksen puheenjohtaja Eero Lehti, Keski-Uusimaa-konserni
- varatoimitusjohtaja Pauli K Mattila, Keskuskauppakamari
- hallituksen puheenjohtaja Antti Herlin, Kone Oyj
- johtaja Timo Sipilä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- järjestöjohtaja Jaakko Punkari, Metsäliitto osuuskunta
- talousjohtaja Harri Luhtala, Osuuspankkikeskus
- tutkimuskoordinaattori Ilpo Suoniemi, Pal kansaajien tutkimuslaitos
- elinkeinopoliittinen asiamies Helena Pollari, Palvelutyönantajat ry
- tutkimusjohtaja Raija Volk, Pellervon taloudellinen tutkimuslaitos PTT
- osuustoimintajohtaja Sami Karhu, Pellervo-Seura
- toimitusjohtaja Eero Heliövaara, Pohjola-Yhtymä Oyj
- toimitusjohtaja Jouko Virranniemi, Pölkky Oy
- ekonomisti Helena Pentti, Suomen Ammatti-liittojen Keskusjärjestö SAK ry
- toimitusjohtaja Matti Inha, Suomen Hypoteekkiyhdistys
- erityisasiantuntija Juha Mynttinen, Suomen Kuntaliitto
- johtaja Erkki Kontkanen, Suomen Pankkiyhdistys
- varatuomari Esko Tuominen, Suomen veroasiantuntijat ry edustaen myös KHT-yhdistys ry:tä
- päälakimies Anna Lundén, Suomen Yrittäjät ry
- veroasiantuntija Jouko Jormalainen, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto
- toimitusjohtaja Gretel Ramsay, Tammet Oy
- johtaja Tero Honkavaara, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto TT
- johtaja Jouko Oksanen, Työeläkevakuuttajat TELA ry edustaen myös Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varmaa
- lakiasiain johtaja Vesa Korpela, Veronmaksajain Keskusliitto ry
- intern auditor Bengt Höstman, Österbottens Kött.

Kirjallisen lausunnon ovat toimittaneet

- valtiovarainministeriö
- Osakesäästäjien Keskusliitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS JA LAKIALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan yritys- ja pääomaverouudistukseen liittyen muutettavaksi osinkotulojen verotusta koskevia säännöksiä. Lisäksi yhteisöille osakkeiden luovutuksesta kertyneiden voittojen ja aiheutuneiden tappioiden verokohtelua muutettaisiin vapauttamalla pääsääntöisesti luovutusvoitot verosta ja säätämällä luovutus-tappiot vastaavasti vähennyskelvottomiksi. Yhteisö- ja pääomaverokantoja esitetään myös alennettaviksi. Muutoksia ehdotetaan tuloverolakiin, elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin, maatilatalouden tuloverolakiin, rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden

verottamisesta annettuun lakiin, varallisuusverolakiin, verotusmenettelystä annettuun lakiin, korkotulon lähdeverosta annettuun lakiin, tonnistoverolakiin ja verontilityslakiin. Yhtiöveron hyvityksestä annettu laki ehdotetaan kumottavaksi.

Esityksessä ehdotetaan, että yhteisöverokanta alennettaisiin 29 prosentista 26 prosenttiin ja pääomatulojen verokanta 29 prosentista 28 prosenttiin. Korkotulojen lähdeveron verokanta alenisi vastaavasti prosenttiyksiköllä. Osingoista rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain nojalla kannettava lähdevero alenisi myös 29 prosen-

tista 28 prosenttiin. Yhteisöveron alennus korvattaisiin kunnille siten, että niiden jako-osuus yhteisöveron tuotosta kohoaisi 19,75 prosentista 22,03 prosenttiin ja valtion jako-osuus alenisi 78,45 prosentista 76,17 prosenttiin seurakuntien jako-osuuden säilyessä ennallaan 1,80 prosentina yhteisöverosta.

Osinkoverotus uudistettaisiin luopumalla yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä. Ehdotettavassa osinkoverojärjestelmässä ei enää edellytettäisi, että yhtiö on suorittanut osinkona jaettavan voiton perusteella veron. Luonnollisen henkilön saamien osinkojen verotus riippuisi siitä, onko osingot saatu julkisesti noteerattusta vai muusta yhtiöstä. Julkisesti noteerattuina pidettäisiin kaikkia julkisen kaupankäynnin kohteena olevia yhtiöitä. Tällaiselta yhtiöltä saadusta osingosta 70 prosenttia olisi veronalaista pääomatuloa ja 30 prosenttia verovapaata tuloa.

Muusta kuin julkisesti noteerattusta yhtiöstä saadut osingot olisivat luonnolliselle henkilölle verovapaata tuloa siihen määrään saakka, joka vastaa osakkeiden varallisuusverolaissa tarkoitettulle matemaattiselle arvolle laskettua yhdeksän prosentin vuotuista tuottoa. Siltä osin kuin verovelvollisen saamien tällaisten osinkojen määrä ylittää 90 000 euroa, osingoista 70 prosenttia olisi pääomatuloa ja 30 prosenttia verovapaata tuloa. Tuottorajan ylittävältä osalta osingoista 70 prosenttia olisi ansiotuloa ja 30 prosenttia verovapaata tuloa.

Verovelvollisella olisi oikeus vähentää pääomatulona verotettavien yli 90 000 euron osinkojen perusteella määrätty tulovero varallisuusverostaan.

Osuuskunnalta saatu osuuspääoman korko ja eräät muut vastaavat suoritukset olisivat luonnolliselle henkilölle 70-prosenttisesti veronalaista pääomatuloa kuitenkin niin, että luonnollisen henkilön saamat tällaiset suoritukset olisivat veronalaisia vain 1 500 euroa ylittävältä osalta. Yhteisöille tämän kaltaiset nykyisin yhtiöveron hyvityksen piirissä olevat suoritukset olisivat verovapaita.

Yhteisön saama osinko ei olisi yleensä veronalaista tuloa. Osingosta olisi kuitenkin veronalaista tuloa 75 prosenttia ja verovapaata tuloa

25 prosenttia, jos osinkoa jakava yhteisö on julkisesti noteerattu yhtiö ja osingonsaaja on muu kuin julkisesti noteerattu yhtiö, joka ei omista osinkoa jaettaessa välittömästi vähintään kymmentä prosenttia osinkoa jakavan yhtiön pääomasta.

Osinko olisi kokonaan veronalaista tuloa, jos se on saatu sijoitusomaisuuteen kuuluvista osakkeista taikka jos osingon jakava yhteisö ei ole kotimainen tai Euroopan unionin jäsenvaltiossa asuva yhteisö. Verosopimukset lieventäisivät kuitenkin näissä tapauksissa verotusta.

Peitelty osinko olisi kokonaan veronalaista tuloa. Luonnollisilla henkilöillä se verotettaisiin ansiotulona.

Osakeyhtiön, osuuskunnan, säästöpankin ja keskinäisen vakuutusyhtiön saamat käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutus hinnat ehdotetaan säädettäväksi lähtökohtaisesti verovapaiksi. Kun verovelvollinen on omistanut välittömästi ennen luovutusta yhtäjaksoisesti vuoden ajan vähintään kymmenen prosentin osuuden luovutettavan yhtiön osakepääomasta ja luovutettavat osakkeet kuuluvat näin omistettuihin osakkeisiin, osakkeet olisivat verovapaasti luovutettavia. Verovapaus ei kuitenkaan koskisi kiinteistö- tai asunto-osakeyhtiöiden osakkeita eikä eräitä ulkomaisten yhtiöiden osakkeita.

Verovapaasti luovutettavien osakkeiden luovutustappio olisi vastaavasti vähennyskelvoton. Jos osakkeet eivät ole verovapaasti luovutettavia omistusajan tai omistusosuuden vuoksi, luovutustappiot olisivat vähennyskelpoisia osakkeiden luovutusvoitoista verovuonna ja viitenä seuraavana verovuonna. Niiden ulkomaisten osakkeiden, joita verovapaus ei koske, luovutustappio ei olisi vähennyskelpoinen.

Mahdollisuudesta tehdä käyttöomaisuusosakkeiden hankintamenosta poisto osakkeiden arvonalentumisen perusteella luovutettaisiin kaikissa yritysmuodoissa.

Luovutusvoiton verovapauden piiriin kuuluvien yhteisöjen oikeus vähentää käyttöomaisuusosakkeiden niin sanottu purkutappio rajoitettaisiin koskemaan tilanteita, joissa yhteisö on

omistanut purkautuvasta yhtiöstä alle 10 prosenttia ja omistus on kestänyt vähintään vuoden.

Luovutustappion vähennyskelvottomuutta vastaavasti olisivat vähennyskelvottomia myös sellaiselta yhtiöltä, josta verovelvollinen tai konserniyhtiöt omistavat yksin tai yhdessä vähintään kymmenen prosenttia osakepääomasta, olevien muiden saamisten kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset, tällaiselle yhtiölle annettu konsernituki sekä muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritetut menot.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi verotuksen kattosääntöä muutettavaksi siten, että verovelvolliselle maksuunpantavien verojen enimmäismäärä alennettaisiin 70 prosentista 60 prosenttiin verovelvollisen verotettavan ansio- ja pääomatulon määrästä. Enimmäismäärää laskettaessa otettaisiin myös huomioon ehdotettujen säännösten mukaan verovapaat osinkotulot.

Se osuus elinkeinotoiminnan tuloksesta, joka luonnollisen henkilön jaettavan yritystulon ja yhtymän tulo-osuuden tulo verotuksessa katsotaan pääomatuloksi, muutettaisiin vastaamaan nettovarallisuudesta laskettavaa 20 prosentin vuotuista tuottoa, kun raja nykyisin on 18 prosenttia.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu. Pääasiassa säännöksiä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2005 toimitettavassa verotuksessa. Joiltakin osin säännöksiä kuitenkin sovellettaisiin jo vuodelta 2004 toimitettavassa verotuksessa.

Alennettuja verokantoja sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2005 toimitettavassa verotuksessa. Osinkoverotusta koskevia muutoksia sovellettaisiin vuonna 2004 ja sitä ennen tapahtuneeseen osingonjakoon. Vuodelta 2005 toimitettavassa verotuksessa luonnollisten henkilöiden osinkotulojen veronalainen osuus olisi 70 prosentin sijasta 57 prosenttia.

Yhteisön saamien luovutusvoittojen verovapautta ja luovutustappioiden ja vastaavien erien vähennyskelvottomuutta koskevia säännöksiä sovellettaisiin ensimmäisen kerran jo vuodelta 2004 toimitettavassa verotuksessa sikäli kuin osakkeiden luovutus on tapahtunut tai yhtiön purkautumisesta on tehty ilmoitus rekisteriviranomaiselle 19 päivänä toukokuuta 2004 tai sen jälkeen.

Lakialoite

Lakialoitteessa LA 40/2004 vp ehdotetaan, että varallisuusverolaki vuodelta 1992 kumotaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Hallituksen esitys sisältää kaksi laajaa asiakokonaisuutta, jotka ovat asiallisesti toisiinsa liittymättömiä, mutta joilla kummallakin on merkitystä yritysten taloudellisten toimintaedellytysten kannalta. Vaikutuksiltaan merkittävimmät ehdotukset, yhteisöverokannan lasku kolmella prosenttiyksiköllä sekä käyttöomaisuusosakkeiden myyntivoiton verovapaus, parantavat Suomen kansainvälistä kilpailukykyä. Toinen suuri uudistuskokonaisuus, yhtiöveron hyvitysjärjestelmän korvaaminen osittaiseen kaksin-

kertaiseen verotukseen perustuvalla osinkoverojärjestelmällä, ottaa puolestaan huomioon kansainväliset osinkovirrat ja niiden edellyttämän verokohtelun nykyistä paremmin. Näiden kahden laajemman kokonaisuuden lisäksi ehdotukseen sisältyy joukko yksittäisiä kysymyksiä, joiden sääntely on tullut aiheelliseksi teknisesti yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luopumisen vuoksi. Eräs esimerkki tällaisesta on peiteltyä osingonjakoa koskeva säännös.

Ehdotuksessa on lisäksi merkittävää yritys- ja pääomatuloverokannan eriyttäminen toisistaan. Yhteisöverokantaa voidaan laskea sen vuoksi enemmän kuin muutoin olisi mahdollista. Suomi

voi kilpailla siten entistä paremmin emoyhtiöiden sijoittautumispaikkana ja hillitä näin kehitystä kohti tytäryhtiötaloutta.

Uudistuksen pääasialliset motiivit liittyvät siis Suomen kansainväliseen asemaan, kovenevaan verokilpailuun sekä sopeutumiseen muualla vallitseviin järjestelmiin ja yleisesti omaksuttuihin periaatteisiin. Tämä koskee myös osinkoverojärjestelmää, vaikka uudistuksen aikataulutukseen on sinänsä vaikuttanut osaltaan se, että yhtiöveron hyvitysjärjestelmän hyväksyttävyyden on parhaillaan tutkittavana Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa.

Ehdotukset tuovat verojärjestelmään kosolti uusia yksityiskohtia ja rajoja, jotka lisäisivät useissa tapauksissa myös verokonsultoinnin tarvetta ja merkitystä. Tämä on sinänsä epätoivottava mutta käytännössä lähes väistämätön seuraamus. Suomen järjestelmä on ollut tähän asti poikkeuksellisen linjakas, selkeä ja hyvin toimiva. Sen perustana olleet laaja veropohja ja matala veroaste ovat lisänneet myös verojärjestelmän neutraalisuutta, vaikka myös nykyinen järjestelmä sisältää paikoin voimakkaitakin ohjausvaikutuksia.

Ehdotetut muutokset eivät olisi kuitenkaan kansainvälisessä vertailussa poikkeuksellisia, pikemminkin päinvastoin; osinkoverojärjestelmät perustuvat yleisesti osittaiseen tai täydelliseen kahdenkertaiseen verotukseen. Samoin käyttöomaisuusosakkeiden myyntivoitot ovat useissa maissa verovapaita. Vallitseva suuntaus näyttää johtavan ainakin lyhyellä tähtämellä siihen, että verojärjestelmien periaatteellinen linjakkuus vähenee ja monimutkaisuus lisääntyy. Lisäksi verokantoja alennetaan verokilpailun nimissä. Oma asiansa on, missä määrin kehitystä voidaan ohjata toiseen suuntaan pitemmällä aikavälillä. Esimerkiksi eräät yhteisön komission ajamat yritysverotusta koskevat uudistushankkeet tähtäävät siihen, että verotuksen esteet vähenisivät ja toiminta yhteisötasolla helpottuisi. Tämä on sinänsä kannatettavaa. Suomen tulisi lisäksi toimia osaltaan aktiivisesti sen puolesta, että ainakaan Euroopan sisäinen verokilpailu ei saisi epäterveitä piirteitä.

Vaikka verojärjestelmä muuttuu monella tavoin, useimmat osakeyhtiömuotoiset pk-yritykset voivat jatkaa yritystoimintaansa käytännössä muutoksitta: varsinainen yritystulo verotetaan samoin kuin ennenkin. Yhteisöverokannan lasku 26 prosenttiin keventää yhteisöjen verotusta 10,3 prosentilla ja antaa mahdollisuuden vastavasti suurempaan osingonjakoon. Silloin kun yrityksessä on nettovarallisuutta, osingot ovat monille edelleen käytännössä kokonaan verovapaita. Nettovarallisuutta kasvattaa puolestaan ehdotettu muutos, jonka mukaan osakkeiden hankintaan otettua lainaa ei enää vähennettäisi nettovarallisuudesta. Osingonjaon edellytyksiin vaikuttaa lisäksi myös se, että täydennysverosta luovutaan yhtiöveron hyvitysjärjestelmän myötä. Yrityksen jakama osinko ei olisi siten enää sidoksissa yrityksen maksaman veron määrään.

Ehdotetun uudistuksen tosiasialliset taloudelliset vaikutukset ovat monelta osin ennakoimattomia. Tämä koskee ennen kaikkea aktiivisten, kansainvälistyvien ja menestyksekkäiden yritysten käyttäytymismuutoksia ja niiden vaikutuksia yritysverotuottoihin. Uudistuksen staattisesti laskettu, yritysten verotusta keventävä vaikutus on 555 miljoonaa euroa. Tässä arviossa ei ole otettu kuitenkaan huomioon käyttöomaisuusosinkojen verovapaudesta aiheutuvia verotuototoseuraamuksia, jotka voivat olla merkittävät. Toinen vaikutuksiltaan ennakoimaton seikka on se, ettei yhtiöillä olisi jatkossa enää minimiveroa, kun yhtiöveron hyvitysjärjestelmään liittyvästä täydennysverojärjestelmästä luovutaan. Tällä saattaa olla huomattavia vaikutuksia varsinkin sen jälkeen, kun osakeyhtiölain uudet voitonjakoa koskevat säännökset tulevat voimaan. Silloin olisi mahdollista esimerkiksi se, että osakeyhtiö jakaisi myös realisoitumattomia voittojaan.

Hallituksen ehdottama yritys- ja pääomaverojärjestelmän uudistus on merkittävä, ja sen vaikutus niin käyttäytymismuutoksiin kuin verotuottoihin on mm. edellä kuvatuin tavoin avoin. Valiokunta pitää sen vuoksi tärkeänä sitä, että uudistuksen vaikutuksia seurataan alusta asti huolellisesti ja että tarpeelliseksi osoittautuviin muutoksiin on riittävä valmius. Yleisenä tavoit-

teena tulee kuitenkin aina tukea myös verojärjestelmän vakautta ja verokohtelun ennakoitavuutta.

Hallituksen esitykseen liittyy kaksi muuta esitystä. Niiden merkittävin muutosehdotus koskee varallisuusveroasteikkoon tehtäviä huojuksia.

Yritysten saamien luovutusvoittojen verotus

Hallitus ehdottaa siis, että käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutushinta ei olisi veronalaista tuloa eikä osakkeiden hankintameno vähennyskelpoista menoa silloin, kun osakkeet ovat verovapaasti luovutettavia. Se edellyttäisi puolestaan, että verovelvollinen on omistanut vähintään 10 prosentin osuuden osakepääomasta yhtäjaksoisesti vähintään vuoden ajan ajankautana, joka on päättynyt enintään vuotta ennen luovutusta. Luovutettavien osakkeiden tulee kuulua näin omistettuihin osakkeisiin. Edellytyksenä ei sitä vastoin olisi, toisin kuin hallituksen esityksen perusteluissa sivulla 33 on mainittu, että osakkeet on omistettu välittömästi ennen luovutusta. Ehdotus ei koskisi pääomasijoitustoimintaa.

Valiokunnan kuulemat asiantuntijat ovat pitäneet esitystä merkittävänä Suomen kilpailukyvyyn kannalta. He ovat puoltaneet ratkaisua, vaikka se merkitsee huomattavaa aukkoa veropohjaan ja tulee lisäämään verosuunnittelua. Toisaalta arvostelua on herättänyt verovapauden käänttöpuoli, tiukat vähennysrajoitukset.

Arvonlennuspoiston, hankintamenosta vähennetyin varauksen, konsernin sisäisen luovutustappion huomioon ottaminen

Käyttöomaisuusosakkeiden arvonlennuspoiston oikaisemista koskevaan EVL:n 5 a §:ään ei ehdoteta muutoksia. Säännöstä sovellettaisiin siten myös lainmuutoksen jälkeisiin tilanteisiin.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on katsottu, ettei osakkeiden hankintamenosta vähennettyjä arvonlennuspoistoja, varauksia ja avustuksia tai konsernin sisäisiä luovutustappioita tulisi katsoa veronalaiseksi tuloksi osakkeita luovutettaessa. Oikaisuille tulisi asettaa

joka tapauksessa aikaraja, jota aiemmin tehtyjä poistoja ei tarvitsisi oikaista.

Valtiovarainministeriö ei ole pitänyt perusteltuna, että arvonnousu voisi jäädä tuloutumatta verovapaan myyntivoiton vuoksi sellaisissa tapauksissa, joissa EVL:n 5 a §:n oikaisusäännös on jossain tapauksessa jäänyt soveltamatta. Säännöstä sovelletaan kaikkiin yrityksen tekemiin arvonalennuspoistoihin, ja se edellyttää myös ennen säännöksen voimaantuloa tehtyjen poistojen palauttamista ja selvittämistä. Vastavaa periaatetta tulee ministeriön mukaan soveltaa myös ehdotettuun luovutusvoittosäännöseen. Ehdotettuihin rajauksiin ei ole siten aiheetta.

Verolainsäädännössä on sallittu eräiden veronalaisten tulojen tulouttaminen epäsuorasti pienentämällä niistä muodostetun varauksen määrällä hankittavan omaisuuden vähennyskelpoista hankintamenoa. Tätä epäsuoraa tuloutusmenettelyä on sovellettu myös eräisiin avustuksiin. Koska näiden erien ei ole kuitenkaan tarkoitettu jäävän kokonaan tuloutumatta, tulee käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoittojen verovapaussäännökseen sisällyttää säännös, joka varmistaa niiden tuloutumisen luovutuksen yhteydessä. Lisäksi konsernin sisäistä tappiollista luovutusta on voitu käyttää arvonlennuspoistoa vastaavassa tarkoituksessa. Siitä aiheutunutta luovutustappiota tulee siten käsitellä verovapaan luovutuksen yhteydessä arvonlennuspoistoa vastaavalla tavalla.

Valiokunta puoltaa näillä perusteilla hallituksen esityksessä olevaa ratkaisua.

Saamisten menetysten ja konsernituen vähennyskeltottomuus

Hallitus ehdottaa käyttöomaisuusosakkeiden myyntivoiton verovapautteen liittyvän symmetriavaatimuksen vuoksi myös, että vähintään 10 prosentin omistusosuuden piirissä olevalle konserniyhtiölle annettu konsernituki olisi vähennyskeltoton. Asiaa koskevat yksityiskohtaiset perustelut ovat joutuneet erehdyksessä hallituksen esityksessä sivulla 64 EVL:n 18 §:n yksityiskohtaisten perusteluiden alle. Perusteluiden

kolme viimeistä kappaletta kuuluvat siis EVL:n 16 §:ään.

Ehdotus on herättänyt paljon arvostelua ja sen on katsottu vaikeuttavan suomalaisten yritysten kansainvälistymistä. Asiantuntijat ovat pitäneet välttämättömänä sitä, että konserniyhtiöiden välisten saamisten vähennyskelpoisuus säilytetään myös muiden kuin myyntisaamisten osalta. Sikäli kuin säännös pysytetään, se tulisi asian-
tuntijoiden mukaan sijoittaa osakkeiden myyntivoiton verotusta koskevaan säännökseen ja rajata oikaisu 1—3 vuoteen. Käsitettä on pidetty lisäksi harhaanjohtavana, koska vähennyskelpoisen konsernituki on osa markkinaehtoista hyväksyttävää hinnoittelua. Säännös voisi olla siten verosopimusten ja kansainvälisten siirtohin-
taperiaatteiden ja täten markkinaehtoperiaatteen vastainen.

Saamisten menetyksessä on kysymys osakeyhtiön sijoitetun vieraan pääoman vähentämisestä. Koska oman pääoman sijoituksia ei voitaisi vähentää vastaisuudessa, vierasta pääomaa on johdonmukaista käsitellä samoin ehdoin. Sääntely on myös kansainvälisesti yleisesti hyväksytty, ja se on käytössä mm. Ruotsissa ja Tanskassa.

Jos vähennyskeltvottomuudesta säädettäisiin osakkeiden luovutustilanteita koskevassa EVL:n 6 b §:ssä, asia muuttuisi valtiovarainministeriön mukaan kokonaan toiseksi. Saamisten menetykset ja konsernituet saisi vähentää nykyiseen tapaan. Tehtyjä kulukirjauksia oikaistaisiin vasta luovutustilanteessa muutaman vuoden ajalta. Oikaisumenettely olisi kuitenkin ongelmallinen, koska tukea on voitu antaa eri muodoissa. Tuen todentaminen ja kulukirjausten selvittäminen olisi jälkikäteen hankalaa. Oikaisua vaikeuttaisi myös se, että vieraan pääoman rahoitusta on voinut antaa myös muu konserniyhtiö kuin osakkeiden omistaja.

Vähennysoikeus olisi kaiken kaikkiaan muutetun järjestelmän kannalta epäjohdonmukainen. Vieraan pääoman osalta saisi silloin tehdä EVL:n 42 §:n arvonalentumispoistoa vastaavan vähennyksen, vaikka tällaisesta vähennysmahdollisuudesta oman pääoman osalta luovutaan.

Kysymys on nimenomaan siitä, että tytäryhtiöön liittyvät verovähennykset ovat verotomassa järjestelmässä perusteettomia.

Oikeuskirjallisuudessa on korostettu lainan saatavasta luopumisen muodossa annetun konsernituen ja EVL:n 42 §:n läheistä yhteyttä. On katsottu, että nykyjärjestelmässä vähennyskelpoisuuden edellytysten tulisi olla vastaavat, koska kysymys on konsernitueksakin EVL:n 42 §:ää vastaavasta tilanteesta.

Konsernituen vähennyskelpoisuutta voidaan joissain tilanteissa pitää poikkeamana markkinaehtoperiaatteesta. Suomalaisen oikeuskäytännön mukaan konsernitukea voidaan antaa tappiolliselle tytäryhtiölle, vaikka siirtohinnoittelussa olisi noudatettu oikeita siirtohinnoitteluperiaatteita ja vaikka tappiollinen yhtiö olisi markkinaehtoperiaatteen mukaisesti velvollinen itse kantamaan toimintansa riskit. OECD:n siirtohinnoitteluperiaatteet eivät tunne konsernituen muodossa tapahtuvaa poikkeamista markkinaehtoisista hinnoitteluperiaatteista, eikä menettely yleensä ole mahdollista useimmissa maissa. Myös Suomen sisäinen lainsäädäntö (VML 31 §) samoin kuin Suomen solmimat verosopimukset edellyttävät markkinaehtoperiaatteen noudattamista.

Konsernitukea voidaan kuitenkin edelleen antaa uudistuksen jälkeenkin. Emoyhtiö voi rahoittaa uutta tytäryhtiötä omalla tai vieraalla pääomalla ja myös hinnoittelutuella. Esitys koskee vain näiden erien vähennyskeltvottomuutta ja viime kädessä sitä, että näitä rahoitustapoja on käsiteltävä verotuksessa samalla tavoin.

Valiokunta katsoo edellä olevan perusteella, ettei konsernitukea koskevaa ehdotusta ole syytä muuttaa. Ulkomaille sijoittautumisen kannattavuuteen vaikuttaa osaltaan se, että osakkeiden arvonnousu saadaan aikanaan verovapaana. Verotus on lisäksi vain yksi ulkomaille sijoittautumiseen vaikuttava tekijä. Sijoittautumiseen vaikuttavat ratkaisevasti esimerkiksi kohdemaan kustannustaso ja sijainti markkinoihin nähden. Verokannan lasku tekee myös verottajan osuudesta entistä pienemmän, niin voitoissa kuin tappioissakin.

Purkautuminen

Asiantuntijakuulemisessa on esitetty, että yhtiön purkautuessa siirtyvät varat tulisi arvostaa neutraalisuuden vuoksi jatkuvuusperiaatteella. Arvonnousuja ei tulisi siten tulouttaa purkautuvan yhtiön verotuksessa, ja purkuvoiton tulisi olla fuusiovoiton tavoin verovapaa.

Lisäksi on katsottu, että verotuksessa purkuna käsiteltävien sulautumisten tulisi kuulua siirtymäsäännöksen piiriin ja näihin tulisi soveltaa vanhoja säännöksiä, jos sulautumisesta on tehty ilmoitus 19.5.2004 mennessä rekisteröintiviranomaiselle.

Valtiovarainministeriö on todennut lausunnossaan, ettei purkautumisessa noudatettavia periaatteita ole tarkoitus muuttaa kokonaisuutena. Puuttuminen osakkaan verotuksessa purkuttapion vähennykelpoisuuteen eräissä tapauksissa johtuu yhteydestä ehdotettuihin myyntivoittoa ja -tappiota koskeviin säännöksiin. Kun purkautuvan yhtiön osakkaana on muu kuin ehdotetussa EVL:n 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainittu verovelvollinen, purkutuloksen verotus säilyy ennallaan. Myös purkautuvan yhtiön verotuksessa noudatetaan samoja periaatteita kuin tähän asti.

Tapauksia, joissa EVL:n sulautumista koskevien säännösten soveltamisedellytykset eivät täyty ja sulautumiseen tulee sen vuoksi soveltaa purkautumista koskevia verotusperiaatteita, esiintyy käytännössä suhteellisen harvoin. Siirtymäsäännöksessä tarkoitettuna rekisteriviranomaiselle tehtynä ilmoituksena voidaan valtiovarainministeriön käsityksen mukaan näissä tilanteissa pitää sulautumisilmoitusta.

Lausunnoissa esitetty ei anna valiokunnan mielestä aihetta esityksen muuttamiseen.

Pääomasijoitustoimintaa harjoittava yhtiö

Käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoiton verovapaus ei koskisi hallituksen esityksen mukaan pääomasijoitustoimintaa harjoittavia yhtiöitä. Sääntelyä on arvosteltu valiokunnan asiantuntijakuulemisessa mm. sillä perusteella, että se tulee ohjaamaan yhtiöitä esimerkiksi Ruotsiin, jossa vastaavat luovutusvoitot ovat verovapaita. Lisäksi itse käsitettä on pidetty epäselvänä.

Pääomasijoitustoiminnalle on tyypillistä se, että toimialalla toimivat ammattimaiset pääomasijoitusorganisaatiot sijoittavat yleensä varojaan julkisesti noteeraamattomiin yrityksiin. Pääomasijoittaja etsii, rahoittaa ja edistää sellaisia korkeiden tuotto-odotusten riskihankkeita, joiden on usein vaikea saada rahoitusta muista rahoituslähteistä. Pääomasijoittajan tarkoituksena on kehittää kohdeyrityksen toimintaa ja edistää yrityksen arvonnousua. Pääomasijoittaja ei ole pysyvä omistaja vaan sellainen, joka pyrkii irtautumaan yrityksestä yleensä tietyn ennalta sovitun määräajan kuluessa. Pääomasijoittajat omistavat tyypillisesti vähemmistöosuuden yrityksen pääomasta. Ne eivät saa yleensä sijoitukselleen tuottoa ennen realisointia, vaan tuotto määräytyy kokonaan yrityksen arvonnousun perusteella ja realisoituu osakkeiden luovutusvoittona.

Edellä tarkoitettuun pääomasijoitustoimintaan liittyvät osakeomistukset sopivat valtiovarainministeriön mukaan huonosti käyttöomaisuuden perinteiseen määritelmään. Koska sijoitukset on tarkoitettu luovutettaviksi ja niiden tuotto perustuu arvonnousuun, ne muistuttavat luonteeltaan vaihto-omaisuutta, joskin ovat vaihto-omaisuudesta poiketen pidempiaikaisia omistuksia. Käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoittojen verovapauden perusteet eivät sovellu tällaiseen omaisuuteen.

Pääomasijoitustoiminnalla tarkoitetaan edellä kuvatun kaltaista sijoitustoimintaa. Säännös ei koskisi tavanomaisia yritysostoja, joita yritys tekee esimerkiksi laajentaakseen toimintaansa uusille aloille. Tarkoituksena ei ole myöskään esimerkiksi, että konsernin tytäryhtiö, johon konsernin strategiset osakeomistukset on keskitetty, tulkittaisiin säännöstä sovellettaessa pääomasijoitusyhtiöksi. Myöskään konsernin emoyhtiö, joka omistaa eri aloilla toimivien tytäryhtiöiden osakkeita, ei harjoita sellaista toimintaa, jota lainkohdassa tarkoitetaan.

Pääomasijoitustoimintaa harjoittavat yhtiöt perustetaan tyypillisesti harjoittamaan ainoastaan tätä erityistä toimintaa. Lienee harvinaista, että niillä olisi myös muuta elinkeinotoimintaa. Jos yhtiö kuitenkin harjoittaisi myös muuta elinkeinotoimintaa kuin pääomasijoitustoimintaa,

muussa toiminnassa syntyneitä käyttöomaisuus-osakkeiden luovutusvoittoja ja -tappioita käsiteltäisiin EVL:n 6 b §:n pääsäännön mukaisesti.

Valiokunta pitää ehdotettua sääntelyä perusteltuna. Valiokunta toteaa lisäksi selvyden vuoksi, että pääomasijoitusyhtiöt voivat vähentää mahdolliset luovutustappionsa, koska niiden osakkeet eivät ole verovapaasti luovutettavia. Samoin käyttöomaisuuden hankintamenot ovat niille vähennyskelpoisia.

Luovutustappioiden vähennyskelpoisuuden rajoitukset

Asiantuntijakuulemisessa on arvosteltu myös käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutuksista syntyneiden tappioiden vähennysoikeuden rajoituksia silloin, kun vastaavat voitot ovat veronalaisia. Lisäksi ehdotettua sääntelytapaa, jossa lakiin lisättäisiin erityiset luovutusvoiton ja -tappion käsitteet ja jossa ne kytkettäisiin tulolähteenomaisesti toisiinsa, on pidetty EVL:n systematiikan vastaisena.

Valiokunta puoltaa hallituksen ehdottamaa ratkaisua ja pitää sitä lähinnä veropohjaa turvaavana sääntelynä. Vaikka sääntely on lakisysteemaattisessa mielessä omintakeinen, valiokunta ei usko sen aiheuttavan käytännön ongelmia. Lisäksi ehdotetut luovutusvoittoverotusta koskevat säännökset ovat sikäli joustavat, että myös konsernin sisäisistä luovutuksista aiheutuneet tappiot ovat vähennyskelpoisia. Koska tämä voi tarjota myös mahdollisuuden verosuunnitteluun, ehdotettu vähennyskelpoisuuden rajoitus on perusteltu. Portfolio-sijoituksista kertyy tyyppillisesti myös luovutusvoittoja. Viiden vuoden aikaraja on tästä syystä hyväksyttävä.

Konserniyhtiön käsite

Valiokunta ehdottaa konserniyhtiön määritelmän tarkentamista yksityiskohtaisissa perusteissa kuvatuin tavoin.

Osinkoverouudistus

Kansainvälinen kehitys heijastuu erityisesti osinkoverojärjestelmän kehittämistarpeisiin. Lähes kaikki Euroopan maat, jotka ovat omaksu-

neet aikanaan yhtiöveron hyvitysjärjestelmän, ovat luopuneet tai parhaillaan luopumassa siitä. Syynä tähän on ennen kaikkea kansainvälisten osinkovirtojen määrän olennainen kasvu ja verosopimusjärjestelmän kyvyttömyys ottaa huomioon tätä kehitystä. Tämä on johtanut siihen, että kotimaisen ja ulkomaisen osingonsaajan asema on erilainen.

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän asema ratkeaa pian Euroopan yhteisöjen tuomioistuimessa. Päätös on heti sovellettavaa oikeutta, mikä on vaikuttanut osaltaan esityksen antoon. Käyttäytymismuutokset olisivat voineet olla merkittäviä, jos lainsäätäjä olisi jäänyt odottamaan tuomioistuimen ratkaisua ilman, että muutoksen suunta olisi ollut tiedossa.

Yksityishenkilöiden saamien osinkojen verotus
Hallituksen esitys perustuu luonnollisten henkilöiden saamien osinkojen osittaiseen kahdenkertaiseen verotukseen.

Ehdotus vaikuttaa ennen kaikkea tavallisten sijoittajien pörssiyhtiöiltä saamiin osinkoihin, joista 70 prosenttia olisi saajansa veronalaista pääomatuloa. Tällaisten sijoitusosinkojen veroaste olisi siis jatkossa 19,6 prosenttia. Muutosta on pidetty tältä osin perusteltuna omaisuuslajien neutraalin verokohtelun lisäämiseksi, tulonjakovaiikutusten tasaamiseksi sekä verotuottojen turvaamiseksi. Valiokunta puoltaa ratkaisua, eikä pidä perusteltuna myöskään veronalaisen osuuden pienentämistä, kuten valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on ehdotettu.

Muiden kuin pörssiyhtiöiden eli useimpien perhe- ja pk-yritysten omistajilleen jakamat osingot säilyisivät käytännössä useissa tapauksissa yksinkertaisen eli yhtiön tulostaan maksaman veron piirissä. Omistajayrittäjän saama osinko tulisi osittaisen kahdenkertaisen verotuksen piiriin lähinnä silloin, kun pääomatulona nostettavien osinkotuottojen määrä henkilöä kohden ylittää 90 000 euroa tai varallisuusverovähennyksen soveltuessa 113 000 euroa. Näitä suuremmasta osingosta 70 prosenttia katsottaisiin saajansa pääomatuloksi, jolloin näiden osinkojen veroaste olisi 19,6 prosenttia. Osittainen kaksinkertainen verotus voi realisoitua myös

muissa tilanteissa, esimerkiksi osingon ylittäessä osakkeelle lasketun yli 9 prosentin vuotuisen tuoton. Korvaus työpanoksesta otettaneen kuten tähän asti pääosin palkkana. Ansiotulo-osingon vaikutuksia lieventäisi kuitenkin ehdotettu kunnallisen ansiotulovähennyksen laajennus. Vähennykseen olisivat oikeutettuja myös ne ansiotulo-osingon saajat, jotka eivät ole työskennelleet yrityksessä. Vähennysoikeus olisi siten tältä osin säännöksen perusajatusta laajempi.

Verovapaata osakaskohtaista rajaa on pidetty valiokunnan asiantuntijakuulemisissa ongelmallisena mm. sen vuoksi, että se on jäykkä ja eriarvoinen eri perhetilanteissa eikä jakamatta jäävää osuutta verovapaasta enimmäismäärästä voida siirtää seuraaville vuosille.

Valtiovarainministeriön valmistelussa on todettu, ettei yhtiön osinkotuloista maksamien verojen hyvittäminen yksityishenkilöosakkaan tasolla ole toteutettavissa ilman huomattavaa verohallinnon työmäärän lisäystä.

Ehdotus, että alle 90 000 euroa osinkoa listamattomasta yhtiöstä saavien osalta käyttämätöntä verovapaan osingon määrää voitaisiin hyödyntää seuraavina vuosina, merkitsisi huomattavaa poikkeusta verovuosisperiaatteeseen. Epäselvää olisi myös, kenen osalta käyttämätön vähennys laskettaisiin. Tähän liittyisi merkittäviä rajausongelmia. Valiokunta katsoo ministeriön käsitykseen yhtyen, etteivät ehdotukset ole toteuttamiskelpoisia.

Valiokunta toteaa selvyuden vuoksi, ettei voimaantulosäännöstä ole tarkoitus tulkita niin, että se syrjäyttäisi TVL:n 33 b §:n 1 momentissa säädetyn 90 000 euron verovapaan osan.

Yritystoiminnan tulolähteeseen kuuluvien osinkojen verotus

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on esitetty, että maatalouden tulolähteeseen kuuluvat osingot verotettaisiin henkilökohtaiseen tulolähteeseen kuuluvien osinkojen tapaan.

Valtiovarainministeriön mukaan hallituksen esityksessä ehdotettuun malliin ovat johtaneet ennen kaikkea käytännölliset ja hallinnolliset syyt. Jos elinkeinotoiminnan ja maatalouden tulolähteeseen kuuluvat osingot verotettaisiin hen-

kilökohtaisen tulolähteen osinkojen tavoin, osingot olisi erotettava yritystulolähteen tuloksen laskennasta. Osakkeita ei myöskään olisi perusteltua lukea yrityksen nettovarallisuuteen, koska osinkotulon verotuksen määräisi jakajayhtiön nettovarallisuus tai listautuminen. Muutos merkitsisi myös sitä, että elinkeinoyhtymien saamia osinkoja koskeva malli olisi muutettava kokonaan, koska sen tulisi olla yksityiseen yritykseen verrattuna neutraali.

Valiokunta katsoo edellä esitetyillä perusteilla, ettei hallituksen esitystä ole syytä muuttaa.

Sijoitusomaisuudesta saatujen osinkojen verotus

Hallituksen esityksen yksi eniten keskustelua herättäneistä ehdotuksista koskee sijoitusomaisuudesta saatujen osinkojen verokohtelua. Hallitus esittää, että tällaiset osingot olisivat täysimääräisesti veronalaisia saajalleen. Ne voisivat olla siten ketjuuntuvan verotuksen piirissä. Verokohtelun on katsottu lisäksi suosivan ulkomaista omistusta, kun emo-tytäryhtiödirektiivin soveltamispiirissä olevista maista saadut vähintään 10 prosentin omitusosuuden piirissä olevien yhtiöiden maksamat osingot voidaan kotiuttaa Suomeen verovapaasti. Tämän on katsottu alentavan kiinnostusta suomalaiseen osakeomistukseen ja heijastuvan sen myötä pörsissä noteerattujen yhtiöiden osakkeiden arvoihin. Seuraamukset saattavat valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan olla kaikkiaan erittäin merkittävät.

Ehdotettu verokohtelu perustuu hallituksen esityksen mukaan siihen, että sijoitusomaisuusosingoissa on kysymys rahoitusalan normaalien tuottojen verottamisesta. Pääosa tuotoista käytetään vakuutusvastuun kattamiseen ja pankkien vakavaraisuuden turvaamiseen. Sijoitusomaisuuteen ei ole siten perusteltua soveltaa yleistä yhteisöjen saamien osinkotulojen verotusmallia. Valtiovarainministeriö on pitänyt lisäksi tärkeänä sitä, että finanssisektorilla toimivia yrityksiä verotetaan mahdollisimman yhdenmukaisin perustein. Jos sijoitusomaisuusosinkoja koskeva EVL:n 6 a §:n 1 momentin 1 kohta poistettaisiin, kuten on ehdotettu, verokohtelu riippuisi

yrittäjien konsernirakenteesta ja listautumisesta. Se ei olisi puolestaan asianmukaista yrityksen varsinaisen toiminnan tuottoihin kuuluvien sijoitusomaisuusosinkojen verotusperusteena.

Sijoitusomaisuusosinkojen verotustavaksi on esitetty toisaalta sitä, että osinkotulot olisivat verovapaat, mutta verovapaita osinkoja vastaan osuus vakuutusyhtiön vastuuvelan lisäyksestä olisi vähennyskeltvotonta. Tämä ns. Tanskan malli ei ilmeisesti olisi toteutettavissa näin yksinkertaisena, vaan se edellyttäisi jatkovalmistelua, jossa olisi tarkasteltava eri vakuutuslajien asemaa. Malli edellyttäisi myös verovapaaseen osinkotuloon liittyvien ulkomaisten verojen aseman selvittämistä.

Asian käsittelyn yhteydessä on ilmennyt kuitenkin, että sijoitusomaisuusosinkoihin voi liittyä konsernin sisällä osinkojen kertaantumista. Valiokunta ehdottaa sen vuoksi, että sijoitusomaisuusosingoista katsottaisiin vain 75-prosenttia saajansa veronalaiseksi tuloksi. Ehdotusta on perusteltu tarkemmin yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Sen sijaan 10 prosentin verovapausrajaa ei ole perusteltua laajentaa koskemaan kotimaisia omistuksia, koska tällöin ehdotettu sijoitusomaisuusosinkojen verotus olisi helposti kierrettävissä kotimaisia holding-yhtiöitä perustamalla. Ulkomaisten holding-yhtiöiden perustamiseen liittyy niistä saatujen suorasijoitusosinkojen verovapaudesta huolimatta muita tekijöitä, jotka ovat omiaan rajoittamaan tällaisten holding-yhtiöiden käyttöä. Esimerkiksi Suomesta maksetuista osingoista peritään 15 prosentin lähdevero. Samoin on laita useimmissa tapauksissa myös muista maista saatujen osinkojen osalta. Holding-yhtiöt ovat lisäksi yleensä myös verovelvollisia kotimaassaan.

Yhteisöjen muusta kuin sijoitusomaisuudesta saamien osinkojen verotus

Osinkoverojärjestelmä muuttaa myös yhteisöjen saamien osinkojen verokohtelua, vaikka saadut osingot ovat lähtökohtaisesti verovapaita. Julkisesti noteeratun yhtiön muulle kuin toiselle noteeratulle yhtiölle maksama osinko on kuitenkin osittain veronalaista, ellei osingonsaaja

omista osinkoa jaettaessa välittömästi vähintään kymmentä prosenttia osinkoa jakavan yhtiön osakepääomasta. Listaamattomien yhtiöiden väliset osingot ovat verovapaita, ja ne voidaan jakaa omistajilleen verovapaasti edellä kuvatuin ehdoin.

Ehdotettua sääntelyä on pidetty asiantuntija-kuulemisissa turhan raskaana. Lisäksi 10 prosentin rajaa on pidetty joissakin tapauksissa ongelmallisena. Vaihtoehtoisesti on esitetty, että verovapaus koskisi myös tätä pienempiä omistuksia silloin, kun osakkeet liittyvät elinkeinotoimintaan. Tällainen sääntely on voimassa esimerkiksi Ruotsissa.

Esitysten valmistelussa on lähdetty valtiovarainministeriön mukaan siitä, että yhteisöjen saamien osinkotulojen verotuksen tulee olla kaavamaisista. Verokohtelu tulee voida päätellä yleisten sääntöjen nojalla. Kriteereinä olisivat osingon jakavan yhtiön listautuminen ja omistusosuus. Ratkaisussa ei ole myöskään kysymys veron kiertämisen torjumisesta vaan siitä peruseriaatteesta, että listatusta yhtiöstä saatuun osinkoon kohdistuu tietyn tasoinen verotus josakin osinkoketjun vaiheessa.

Ministeriö ei ole pitänyt perusteltuna myöskään muita ehdotettuja muutoksia. Ehdotettu säännös koskee ennen kaikkea elinkeinotoiminnan käyttöomaisuusosakkeita, joilla tarkoitetaan juuri elinkeinotoimintaan liittyviä osakkeita. Näitä ei ole ministeriön mielestä perusteltua eikä mahdollistakaan enää jakaa liittymän voimakkuuden perusteella eri ryhmiin siten, että pääsääntö ei koskisi elinkeinotoimintaan erityisellä tavalla liittyviä käyttöomaisuusosakkeita. Säännöksellä on pyritty nimenomaan siihen, että verokohtelu määräytyisi selkein ja kaavamaisin perustein. Vertailu Ruotsiin ei ole myöskään yksiselitteinen, koska Suomen säännökset kuitenkin poikkeavat rakenteeltaan Ruotsin järjestelmästä.

Ehdotettuun 10 prosentin rajaan on päädytty sen vuoksi, että se on yleinen suorasijoitusosinkojen raja. Samaa rajaa ehdotetaan sovellettavaksi myös luovutusvoiton verotuksessa.

Valiokunta pitää hallituksen esitystä tässä yhteydessä hyväksyttävänä mutta edellyttää, että

asiaa selvitetään vielä jatkossa. Valiokunta ehdottaa jäljempänä myös eräitä muita nopeasti tehtäviä lisäselvityksiä ja näiden kaikkien eteenpäin viemiseksi yhteistä lausumaa.

Osuuspankkien saamien osinkojen verotus

Asiantuntijakuulemisessa on ehdotettu, että osuuskuntien ja osuuspankkien saamat osingot säädettäisiin verovapaiksi. Näin niihin mahdollisesti kohdistuva ketjuverotus poistuisi.

Valtiovarainministeriö on korostanut sitä, että yhteisöjen saamia osinkoja koskevan pääsäännön tulee johdonmukaisesti koskea sekä osakeyhtiöitä että osuuskuntia. Jos osuuskuntien saamat osingot säädettäisiin kaikissa tapauksissa verovapaiksi, osuuskunnan yhteisöille maksamat osuuspääoman korot eivät puolestaan voisi olla verovapaita. Muutoin listatun yhtiön osingon verotusta voitaisiin kiertää perustamalla osuuskunta listatun yhtiön osakkeiden omistajaksi.

Osuuspankkien omistusrakenteeseen liittyy kuitenkin sellaisia erityispiirteitä, että niiden asemaa on valiokunnan mielestä perusteltua tarkastella erikseen.

OP-ryhmä on erityislailla säädelty kokonaisuus, joka ei muodosta konsernia mutta joka on taloudellisilta sidoksiltaan konsernia tiiviimpi kokonaisuus. Keskusyhteisö ja jäsenpankit vastaavat mm. osuuspankkilain mukaan toistensa veloista ja sitoumuksista. Kunkin jäsenpankin omistus keskusrahallaitoksena toimivasta ja julkisesti noteeratusta OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj:stä on alle 10 prosenttia. Jäsenpankkien saamat osingot olisivat siten aina 75-prosenttisesti veronalaisia, kun perinteisillä konsernirakenteilla toimivien pankkiryhmiin sisäinen voitonjako olisi esityksen mukaan verovapaata. Tämä asettaisi OP-ryhmän omistusrakenteensa vuoksi huonompaan asemaan. Sillä olisi lisäksi haitallisia vaikutuksia alueellisten jäsenpankkien toimintaedellytyksiin.

Valiokunta ehdottaa edellä olevan johdosta, että osuuspankin saamat osingot osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain (1504/2001) 3 §:ssä tarkoitettulta

osuuspankkien keskusrahallaitoksena toimivalta liikepankilta olisivat verovapaata tuloa.

Osuuskuntien jakaman osuuspääoman koron verotus

Osinkotuloa koskevia säännöksiä sovellettaisiin hallituksen esityksen mukaan mm. osuuskuntien osuuspääomalle maksamaan korkoon. Korkotulot olisivat kuitenkin luonnollisille henkilöille ja kuolinpesille 70-prosenttisesti veronalaista pääomatuloa siltä osin kuin niiden määrä ylittää verovuonna 1 500 euroa.

Hallituksen esityksessä on lähdetty siitä, että ehdotettava 1 500 euron verovapaa raja kattaisi pääosin kulutus- ja tuottajaosuuskuntien maksamat osuuspääoman korot. Se merkitsisi 9 prosentin tuottoasteen perusteella laskettuna noin 17 000 euron pääomasijoitusta.

Asiantuntijakuulemisessa on ehdotettu, että osuuskunnat rinnastettaisiin jaetun voiton käsittelyssä listaamattomiin osakeyhtiöihin. Niihin sovellettaisiin siis 9 prosentin tuottoarajaa koskevaa säännöstä sekä 90 000 euron henkilökohtaista verovapausrajaa. Eräänä vaihtoehtona on ehdotettu myös, että verovapausrajaa korotettaisiin esimerkiksi 20 000 euroon. Ehdotusten verotuloja vähentävä vaikutus olisi nykyisellään noin 1,5 miljoonaa euroa.

Perusteluina on esitetty mm., että erityisesti tuottajaosuuskunnat ovat liiketoimintaa harjoittavia yhteisöjä, jotka olisi perusteltua rinnastaa listaamattomiin osakeyhtiöihin. Muutoin niiden pääomahuolto saattaa vaikeutua jatkossa. Se saattaisi koko osuuskuntamuodon käyttökelpoisuuden uhanalaiseksi juuri, kun osuuskuntien merkitys on muutoin kasvamassa. Jo nyt on olemassa iso joukko erilaisia kulttuuri- ja viestintäalan, sosiaali-, terveys- ja hyvinvointialan uusosuuskuntia sekä palvelu- ja asiantuntijaosuuskuntia. Saadun selvityksen mukaan näistä noin 2 000 osuuskunnasta 640 on vesiosuuskuntia ja suurin osa muista työosuuskuntia.

Valtiovarainministeriö on katsonut, että osuuspääoman koron laajempi verovapaus edellyttää osuuspääoman korkojen verotuksen kokonaistarkastelua. Siinä yhteydessä olisi järjestettävä osuuskohtaisen nettovarallisuuden lasken-

ta, ratkaistava siihen liittyvät erityiskysymykset sekä sisällytettävä lakiin säännökset siitä, miten verotetaan muun kuin pääoman perusteella saatuja osuuspääoman korkoja. Tarkastelussa tulee ottaa huomioon lisäksi se, ettei osakkaiden työhön perustuvaa tuloa voida kanavoida verovapaasti osuuspääoman koron muodossa.

Valiokunta pitää selvitystä tarpeellisena ja ehdottaa sen vuoksi lausumaa, jonka mukaan osuuskuntien voitonjaon verokohtelu tulee selvittää pikaisesti. Valmistelu tulee suorittaa niin, että mahdolliset säännösmuutokset voidaan saattaa voimaan vuoden 2005 verotuksessa. Muutokset tulee tehdä lisäksi niin, ettei osuuskuntien jäsenille menevän voitonjaon verotus kiristy.

Valiokunta toteaa lisäksi selvyuden vuoksi, että osuuspääoman korkoon ja muihin TVL:n 33 d §:n 2 momentissa mainittuihin suorituksiin sovelletaan viittaussäännöksen perusteella myös TVL:n 16 §:n 4 momentin sekä TVL:n 33 d §:n 4 momentin säännöksiä.

Osakaslainan takaisinmaksu

Valiokunta ehdottaa osakaslainan verokohteluun viiden vuoden siirtymäaikaa yksityiskohteisissa perusteluissa tarkemmin kuvatuin tavoin.

Osakekohtaisen nettovarallisuuden laskenta

Asiantuntijakuulemisessa on ehdotettu, että yrittäjäosakkaan omaa asuntoa ei erotettaisi enää nettovarallisuudesta.

Valtiovarainministeriön mukaan alkuperäisen sääntelytavan perusteet ovat edelleen olemassa. Asunto ei kerrytä yhtiölle normaalia elinkeinotuloa. Näin on erityisesti, jos siitä peritään osakkaalta vain asunnon luontoisetuarvo. Valiokunta katsoo tällä perusteella, ettei ehdotusta ole syytä muuttaa tältä osin.

Valiokunta toteaa lisäksi selvyuden vuoksi, että nyt kumottavaksi esitetty TVL:n 42 §:n 3 momentti, jossa säädetään osakkeiden hankintaan käytetyn korollisen velan vähentämisestä osakkeiden arvosta pääomatulo-osuuden laskennassa, koskee vain elinkeinotoimintaa harjoitta-

via yhtiöitä. Sen kumoaminen ei siten vaikuta maataloutta harjoittavien yhtiöiden asemaan.

Peitellyn osingon verotus

Peiteltyä osinkoa koskevaa säännöstä ehdotetaan tarkistettavaksi yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luopumisen vuoksi, kuten edellä on jo todettu. Kysymys on siis välttämättömästä uuden mallin löytämisestä peitellyn osingon verotukselle. Tarkoitus ei ole siten laajentaa tai kiristää soveltamiskäytäntöä. Uudistuksen ensivuotena on pikemmin syytä ymmärtäväiseen tulkintaan, kunnes säännökset ovat saaneet vakiintuneen ja yleisesti tunnetun soveltamiskäytännön.

Peitelty osinko on jo voimassa olevan lain mukaan kokonaan veronalaista ansiotuloa. Tältä osin ei tapahtuisi siis muutoksia. Vaikutelma nykyisen verotuksen lievydestä ehdotettuun verrattuna johtuu yhtiöveron hyvityksestä, johon nykyisin on oikeus myös peitellyn osingon osalta.

Peiteltyssä osingonjaossa ei ole kysymys yhtiön erotetun voiton jakamisesta, vaan osakkaan saamasta muusta tulosta. Peitellyn osingon käsite on otettu käyttöön nimenomaan sen vuoksi, ettei kahdenkertaista osinkoverotusta kierretäisi muilla toimilla. Valiokunta ei pidä sen vuoksi perusteltuna sitä, että peiteltyä osinkoa verotettaisiin samoin kuin avointa osinkoa. Koska peitellyn osingonjaon seuraamukset ovat kuitenkin usein kokonaisuudessaan varsin ankarat, valiokunta ehdottaa, että peitelystä osingosta olisi veronalaista vain 70 prosenttia. Tämä säilyttäisi nykytilan käytännössä ennallaan. Koska kysymys ei ole osingosta, valiokunta toteaa selvyuden vuoksi, ettei tuloverolain voimaantulosäännöksessä vuodelta 2005 toimitettavassa verotuksessa noudatettava veronalainen osuus 57 prosenttia koske peiteltyä osinkoa.

Eräiden erillislakien muutostarve

Kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta annetun lain muuttamisesta tullaan antamaan valiokunnan saaman selvityksen mukaan erillinen esitys, jossa säädetään tarkemmin siitä, miten ulkomailta saatavista osingoista perityt lähdeverot hyvitetään jatkossa.

Sikäli kuin ennakkoperintälain muuttaminen on tarpeen, asiasta annetaan hallituksen esitys syysistuntokaudella. Osinkojen ennakkoperinnästä voidaan mahdollisesti kuitenkin määrätä alemman tasoisin säännöksiin.

Lakialoite

Valiokunta on tullut kielteiselle kannalle käsittelemänsä lakialoitteen suhteen.

Yksityiskohtaiset perustelut

Valiokunta ehdottaa lakiesityksiin seuraavia muutoksia:

1. Laki tuloverolain muuttamisesta

33 c §:n 3 momentti. Ehdotetaan korjattavaksi momentissa oleva viittaussäännös. Viittauksen 33 a §:n 1 momenttiin pitäisi kohdistua 33 b §:n 1 momenttiin.

33 d §:n 1 momentti. Peitellyn osingon veronalaiseksi osuudeksi ehdotetaan 70:tä prosenttia. Tämä määrä olisi ansiotuloa ja ylimenevä osa verovapaata tuloa.

40 §:n 2 momentti. Elinkeinoyhtymän osakkaan tulo-osuuden pääomatulo-osuudeksi on ehdotettu nettovarallisuudesta laskettavaa 20 prosentin vuotuista tuottoa vastaava määrä. Valiokunta ehdottaa tätä koskevaa tarkennusta myös 2 momenttiin, jossa korotettu pääomatulo-osuus on jäänyt muuttamatta.

131 §. Osakeyhtiöstä verovuonna saatu rahalainana on luonnolliselle henkilölle tuloverolain 53 a §:n nojalla veronalaista pääomatuloa. Vastaavasti verovelvollisella on oikeus 54 c §:n nojalla vähentää tulonhankkimismenona pääomatuloistaan 53 a §:n nojalla tuloksi luetusta osakslainasta takaisin maksamansa määrä, jos maksu on suoritettu viimeistään viidentenä verovuonna lainan nostamisvuoden jälkeen.

Koska osakeyhtiöstä saadut osingot ovat uudistuksen jälkeen useassa tapauksessa verovapaata tuloa eikä niihin liity hyvitystä, osinkotuloilla rahoitetun osakslainan takaisinmaksun

perusteella ei enää saisi 54 c §:ssä tarkoitettua vähennystä kuin alijäämähyvityksen kautta, jos verovelvollisella ei ole muita pääomatuloja. Muutos on omiaan hillitsemään osakslainan nostoa.

Osakslainailmiötä voidaan pitää verojärjestelmän ja osakeyhtiön velkojien suojankin kannalta ongelmallisena. Tämä puoltaa sitä, että osakslainan takaisinmaksun verovaikutuksia ei ole perusteltua järjestää pysyvästi muulla tavoin.

Muuttunut tilanne lisää toisaalta osakslainaan liittyviä veroseuraamuksia tavalla, jota verovelvolliset eivät ole voineet ennakoida osakslainaa nykyisten säännösten voimassa ollessa nostaessaan. Lainaa on perustellusti voitu nostaa olettaen, että nostettuun lainaan kohdistuvan veron saa verokannan mukaisena takaisin maksettaessa laina takaisin. Koska lainan maksulle on säädetty viiden vuoden määräaika, on perusteltua, että nykyisen verovähennyksen voi saada vielä viiden vuoden ajan. Tämä voidaan toteuttaa ulottamalla ehdotetussa uudessa TVL:n 131 §:n 6 momentissa säädetty erityinen alijäämähyvitys koskemaan myös TVL:n 54 c §:ssä tarkoitettua vähennystä.

2. Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta

6 a §:n 1 ja 2 momentti. Sijoitusomaisuuden tuottamien osinkojen voidaan osaksi katsoa kohdistuvan yhteisön tuottamaan voittoon ja siten yhteisön edelleen jakamaan osinkoon. Tämä osuus tosin voi vaihdella huomattavasti yhtiöittäin, mutta se voidaan kaavamaisesti arvioida 25 prosentiksi. Tämän vuoksi on perusteltua, että vain 75 prosenttia sijoitusomaisuusosingoista on veronalaista tuloa hallituksen esityksessä ehdotetun 100 prosentin sijasta.

Sijoitusomaisuuden verokohtelun muutoksesta seuraa, että yhteisölle veronalaiset osingot olisivat useimmissa tilanteissa 75-prosenttisesti veronalaista ja 25-prosenttisesti verovapaata tuloa. Tämän vuoksi 6 a §:n 1 ja 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin veronalaisuuden pääsääntönä, että veronalaisuuden edellytysten täytyessä

osinko olisi veronalaista 75-prosenttisesti. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta, jolloin osinko on kokonaan eikä vain 75-prosenttisesti veronalaista tuloa.

Muutetulla säännöksellä selvennettäisiin lisäksi Euroopan unionin ulkopuolisista verosopimusvaltioista saatujen osinkojen verotuksen tasoa koskevaa ratkaisua. Tarkoituksena ei ole ollut, että näistä maista — esimerkiksi Yhdysvalloista — saatuja portfolio-osinkoja verotettaisiin Euroopan unionin jäsenvaltioista saatuja osinkoja korkeammalla verokannalla. Hallituksen esityksessä 6 a § on kuitenkin saanut sisällyksen, joka johtaisi näiltä osin täysimääräiseen eikä 75 prosentin tasoiseen verotukseen. Säännöksen uuden muotoilun myötä 100 prosentin tasoinen verotus jää koskemaan vain emo-tytäryhtiödirektiivin ja verosopimusten piiriin kuuluttomia osinkoja.

Säännökseen esitetään lisäksi sanonnallisia tarkennuksia.

6 a §:n uusi 3 momentti. OP-ryhmän erityisasetma ehdotetaan otettavaksi huomioon uudessa 3 momentissa. Sen mukaan osuuspankin sama osinko osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain (1504/2001) 3 §:ssä tarkoitettua osuuspankkien keskusrahallaitoksena toimivalta liikepankilta on verovapaata tuloa.

6 a §:n 6 momentti. Peitelty osingon veronalaiseksi osuudeksi ehdotetaan 70:tä prosenttia.

6 b §:n 7 momentti. Ehdotetussa säännöksessä konserniyhtiöillä tarkoitetaan sellaisia yhtiötä, joissa kaikissa yhdellä tai useammalla samalla luonnollisella henkilöllä, oikeushenkilöllä tai näillä yhdessä on osakeyhtiölain 1 luvun 3 §:ssä säädettyä vastaava määräysvalta. Säännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi sen vuoksi tältä osin.

Valiokunta ei pidä sen sijaan perusteltuna rajoittaa konsernin käsitettä pelkästään osakeyhtiölain määrittelyyn. Mikäli lainkohdassa viitattaisiin pelkästään osakeyhtiölain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun konserniin kuuluviin yhtiöihin, säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle jäisivät esimerkiksi saman yksityishenkilön täy-

sin omistamat kaksi osakeyhtiötä. Niiden väliin osakekauppaan ja keskinäisen saatavan menetykseen ei sovellettaisi 6 b §:n 3 momentin ja 16 §:n 7 momentin säännöksiä, mikä ei olisi perusteltua. Myös Ruotsissa EVL:n 16 §:n 7 momenttia vastaava säännös saamista vähennyskelvottomuudesta koskee yleisesti intressiyhteydessä olevia yhtiöitä.

16 §:n 7 kohta. Viittauksen 6 b §:n 5 momentissa tarkoitettuun yhtiöön pitäisi olla viittaus 6 b §:n 7 momentissa tarkoitettuun yhtiöön. Viittaussäännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi tältä osin.

Voimaantulosäännös. Voimaantulosäännöstä ehdotetaan tarkistettavaksi edellä 6 a §:ään ehdotettujen muutosten vuoksi. Vuodelta 2005 toimitettavassa verotuksessa 60 prosentin veronalainen osuus koskisi siis kaikkia 6 a §:n 1 momentissa tarkoitettuja osittain veronalaisia osinkoja.

3. Laki maatilatalouden tuloverolain muuttamisesta

5 §:n 1 momentin 14 kohta. Säännökseen ehdotetaan tarkennusta, josta ilmenee, että elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6 a §:ssä säädetty verovapaus koskee myös yhteisöjen maataloustulolähteen osuuspääoman korkoja.

4. Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain muuttamisesta

13 §:n 1 ja 2 momentti. Rajoitetusti verovelvollisten yhteisöjen verokantaa ehdotetaan alennettavaksi 26 prosenttiin ja luonnollisten henkilöiden pääomatuloverokantaa 28 prosenttiin.

14 §:n 1 momentti. Rajoitetusti verovelvollisten varallisuusverokanta ehdotetaan muutettavaksi veroasteikkolain muutosta vastaavasti 0,9 prosentista 0,8 prosentiksi. Verotettavan varallisuuden raja säilyisi sen sijaan ennallaan.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset 5—11 hyväksytään muutamattomina,

että lakiehdotukset 1—4 hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutos-
ehdotukset),

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus) ja

että LA 40/2004 vp hylätään.

Valiokunnan muutosehdotukset**1.****Laki****tuloverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 42 § ja 53 §:n 7 kohta, sellaisena kuin ne ovat, 42 § laissa 475/1998 ja 53 §:n 7 kohta laissa 1170/1998,

muutetaan 2 §:n 2 momentti, 10 §:n 6 kohta, 16 §:n 3 momentti, 31 §:n 4 ja 5 momentti, 32 §, 38 §:n 1 momentti, 39 §:n 1 momentti, 40 §:n 1—3 momentti, 58 §:n 1 momentin 3 kohta ja 6 momentti, 62 §, 105 a §, 124 §:n 2 ja 3 momentti sekä 136 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 16 §:n 3 momentti laissa 471/1998, 31 §:n 5 momentti ja 40 §:n 3 momentti laissa 1383/1997, 40 §:n 1 ja 2 momentti, 58 §:n 1 momentin 3 kohta ja 105 a § laissa 1126/1996, (*poist.*) 38 §:n 1 momentti ja 39 §:n 1 momentti laissa 576/2001, 58 §:n 6 momentti mainitussa laissa 475/1998, 62 § osittain laissa 1565/1995, 124 §:n 2 momentti laissa 1164/2002 ja 3 momentti laissa 1004/2003 sekä 136 §:n 1 momentti laissa 996/1996, sekä

lisätään 16 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 471/1998, uusi 4 momentti, lakiin uusi 33 a—33 d § ja 131 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1222/1999 ja 896/2001, uusi 6 momentti seuraavasti:

2, 10, 16, 31, 32, 33 a ja 33 b §
(Kuten HE)

33 c §

Ulkomaiselta yhteisöltä saatu osinko

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Ulkomaisen yhtiön osakkeiden 33 b §:n 1 momentissa tarkoitettu vuotuinen tuotto lasketaan varallisuusverolaissa tarkoitettulla tavalla lasketusta osakkeiden käyvästä arvosta osingon jakovuotta edeltäneen verovuoden päättyessä.

33 d §

Muita osinkotuloa koskevia säännöksiä

Verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 29 §:ssä tarkoitettua peitellystä osingosta 70 prosenttia on ansiotuloa ja 30 prosenttia verovapaata tuloa.

(2—4 mom. kuten HE)

38 ja 39 §
(Kuten HE)

40 §

*Elinkeinoyhtymän osakkaan tulo-osuuden
pääomatulo-osuus*

(1 mom. kuten HE)

Jos elinkeinoyhtymällä on maatalouden tuloa, osakkaan osuus yhtymän maatalouden tulosta katsotaan pääomatuloksi siihen määrään saakka, joka vastaa osakkaan osuudelle yhtymän maatalouteen verovuotta edeltäneen verovuoden päättyessä kuuluneesta nettovarallisuudesta laskettavaa 20 prosentin vuotuista tuottoa.

(3 mom. kuten HE)

58, 62, 105 a ja 124 §
(Kuten HE)

131 §

Alijäämähyvityksen määrä

Alijäämähyvitykseen ei 1 momentista poiketen sovelleta verovuosina 2005—2009 enimmäismäärää, siltä osin kuin alijäämähyvitys johdetaan yrittäjäosakkaan osakkeiden hankintaan käytetyn velan koroista tai 54 c §:n nojalla vähennyskelpoisesta takaisin maksetusta osakaslainasta. Yrittäjäosakkaalla tarkoitetaan osakasta, jota ei työntekijän eläkelain 1 d §:n mukaan pidetä mainittuun yhtiöön työsuhteessa olevana. Osakkeiden hankintaan käytetyn velan korko ja takaisin maksettu osakaslaina vähennetään 60 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tulonhankkimiskulujen, tappioiden ja korkojen jälkeen.

136 §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

2.

Laki

elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan elinkeinotulon verottamisesta 24 päivänä kesäkuuta 1968 annetun lain (360/1968) 6 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laeissa 1105/1994 ja 1164/1990,

muutetaan 5 §:n 1 ja 3 kohta, 8 §:n 1 momentin 2 kohta, 16 §:n 6 kohta, 17 §:n 1 momentin 2 kohta ja 42 §,

sellaisina kuin ne ovat, 5 §:n 1 kohta laissa 1539/1993 ja 3 kohta laissa 1164/1990, 8 §:n 1 momentin 2 kohta ja 17 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 1539/1992, 16 §:n 6 kohta laissa 1385/1997 sekä 42 § laissa 1339/1989 ja mainitussa laissa 1539/1992, sekä

lisätään 6 §:ään siitä mainitulla lailla 1539/1992 kumotun 1 momentin 1 kohdan tilalle uusi 1 kohta, lakiin uusi 6 a ja 6 b §, 8 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1539/1992 ja laeissa 1001/1977, 661/1989, 926/1996, 1109/1996, 321/1997, 511/1998, 527/1998, 1168/2000 ja 1160/2002, uusi 4 momentti, 16 §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laeissa 1385/1997 ja 1164/1990 ja laissa 859/1981, uusi 7 kohta, 18 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1539/1992 sekä laeissa 71/1983 ja 932/1992, uusi 5 kohta sekä 51 d §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1109/1996, uusi 2 momentti seuraavasti:

5 ja 6 §
(Kuten HE)

6 a §

Yhteisön saama osinko ei ole veronalaista tuloa. *Osingosta on kuitenkin 2 momentissa säädettyin poikkeuksin veronalaista tuloa 75 prosenttia ja verovapaata tuloa 25 prosenttia*, jos

1) osinko on saatu sijoitusomaisuuteen kuuluvista osakkeista, eikä osinkoa jakava yhteisö ole ulkomainen Euroopan yhteisöjen neuvoston eri jäsenvaltioista olevien emo- ja tytäryhtiöiden yhteisestä verotusjärjestelmästä antaman direktiivin (90/435/ETY) 2 artiklassa tarkoitettu yhteisö, jonka *osakepääomasta* osingonsaaja omistaa osinkoa jaettaessa välittömästi vähintään kymmenen prosenttia,

2) osingon jakava yhteisö *on muu kuin* kotimainen tai 1 kohdassa tarkoitettu Euroopan unionin jäsenvaltiossa asuva yhteisö, tai

3) osinkoa jakava yhteisö on tuloverolain 33 a §:n 2 momentissa tarkoitettu julkisesti noteerattu yhtiö ja osingonsaaja on muu *yhteisö* kuin julkisesti noteerattu yhtiö, joka ei omista osinkoa jaettaessa välittömästi vähintään kymmentä prosenttia osinkoa jakavan yhtiön *osakepääomasta*.

Jos 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettun osingon jakavan ulkomaisen yhteisön asuinvaltion ja Suomen välillä ei ole verovuonna voimassa kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevaa sopimusta, jota sovelletaan yhteisön jakamaan osinkoon, yhteisön jakama osinko on kokonaan veronalaista tuloa.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään, osuuspankin saama osinko osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain (1504/2001) 3 §:ssä tarkoitettulta osuuspankkien keskusrahallaitoksena toimivalta liikepankilta on verovapaata tuloa. (Uusi)

(4 ja 5 mom. kuten HE:n 3 ja 4 mom.)

Peitellystä osingosta on 70 prosenttia veronalaista tuloa.

6 b §

(1—6 mom. kuten HE)

Konserniyhtiöillä tarkoitetaan tässä pykälässä osakeyhtiölain (734/1978) 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun konserniin kuuluvia yhtiöitä tai sellaisia yhtiöitä, joissa *kaikissa* yhdellä tai useammalla luonnollisella henkilöllä, oikeushenkilöllä tai näillä yhdessä on osakeyhtiölain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettua määräysvaltaa vastaava määräysvalta.

8 §

(Kuten HE)

16 §

Tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneita menoja eivät ole:

(6 kohta kuten HE)

7) edellä 6 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettun yhteisön sellaiselta osakeyhtiöltä, josta verovelvollinen tai 6 b §:n 7 momentissa tarkoitettut konserniyhtiöt omistavat yksin tai yhdessä vähintään kymmenen prosenttia osakepääomasta, olevien muiden saamisten kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalenemiset, tällaiselle yhtiölle annettu konsernituki sekä muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettut menot.

17, 18, 42 ja 51 d §
(Kuten HE)

Voimaantulosäännös

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Vuodelta 2005 toimitettavassa verotuksessa 6 a §:n 1 momentin mukaan osittain veronalaista osingosta on kuitenkin veronalaista tuloa 60 prosenttia ja verovapaata tuloa 40 prosenttia sekä 6 a §:n 5 momentissa tarkoitetuista osingoista ja suorituksista 57 prosenttia on veronalaista tuloa.

(4 mom. kuten HE)

3.

Laki**maatilatalouden tuloverolain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 15 päivänä joulukuuta 1967 maatilatalouden tuloverolain (543/1967) 5 §:n 1 momentin 14 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1235/1988, seuraavasti:

5 §

Edellä 4 §:ssä tarkoitettuja maatalouden verovuoden veronalaisia tuloja ovat muun ohessa:

14) maatilatalouteen kuuluvan omaisuuden tuottamat korot sekä 70 prosenttia tällaisen omaisuuden tuottamista osingoista ja tuloverolain 33 d §:n 2 momentissa tarkoitetuista suorituksista siten kuin mainitussa lainkohdassa sää-

detään samoin kuin yhteisön saamat osingot ja mainitut suoritukset siten kuin elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 6 a §:ssä säädetään.

Voimaantulosäännös
 (Kuten HE)

4.

Laki**rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta 11 päivänä elokuuta 1978 annetun lain (627/1978) 11 a §, sellaisena kuin se on laissa 616/1989, ja
muutetaan 3 §:n 1 ja 5 momentti, (*poist.*) 7 §, 13 §:n 1 ja 2 momentti sekä 14 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 1 momentti laissa 1120/1996 ja 5 momentti laissa 1106/1994, (*poist.*) 7 § ja 13 §:n 1 ja 2 momentti laissa 1225/1999 sekä 14 §:n 1 momentti laissa 902/2001, seuraavasti:

3 ja 7 §
 (Kuten HE)

tulosta valtionveroa pääomatulosta 28 prosenttia ja ansiotulosta 35 prosenttia.

13 §

Rajoitetusti verovelvollisen yhteisön on suoritettava Suomesta saadusta muusta kuin 3 §:ssä tarkoitettusta tulosta yhteisön tuloveroa 26 prosenttia.

Rajoitetusti verovelvollisen luonnollisen henkilön on suoritettava 1 momentissa tarkoitettusta

14 §

Rajoitetusti verovelvollisen on suoritettava varallisuusveroa siten, että yhteisöt suorittavat veroa varallisuusverolaissa tarkoitettua yhteisön varallisuusveroprosenttia vastaavan osuuden verotettavasta varallisuudesta ja muut vero-

velvolliset 0,8 prosenttia siitä verotettavan varallisuuden osasta, joka ylittää 135 000 euroa.

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että pikaisesti selvitetään ja selvityksen pohjalta tarvittaessa valmistellaan verosäädösten muutos siten, että osuuskunnan osuuspääomalle maksama korko rinnastetaan verotuksessa pääsääntöisesti listaamattoman yhtiön maksamaan osinkoon. Tällöin maatalouden tuottajaosuuskuntien jäseniä kohdellaan tasavertaisesti muiden osuuskuntien jäsen-

ten kanssa. Mahdollisesti tarvittavat säädösmuutokset toteutetaan osuuskuntien jäsenille menevän voitonjaon verotusta kiristämättä. Samalla selvitetään, voidaanko ketjuverotus myös alle 10 prosentin omistukseen poistaa, silloin kun omistus liittyy läheisesti omistajien liiketoimintaan ja osuudet on omistettu vähintään 5 vuotta. Valmistelu tulee suorittaa siten, että mahdolliset säädösmuutokset voidaan saattaa voimaan vuoden 2005 verotuksessa.

Helsingissä 22 päivänä kesäkuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Olavi Ala-Nissilä /kesk	Matti Saarinen /sd (osittain)
vpj.	Matti Ahde /sd (osittain)	Anni Sinnemäki /vihr (osittain)
jäs.	Eva Biaudet /r (osittain)	Irja Tulonen /kok
	Jyri Häkämies /kok	Kari Uotila /vas (osittain)
	Kyösti Karjula /kesk	Jukka Vihriälä /kesk (osittain)
	Jari Koskinen /kok	vjäs. Janina Andersson /vihr (osittain)
	Pekka Kuosmanen /kok	Arto Bryggare /sd (osittain)
	Reijo Laitinen /sd (osittain)	Mikko Immonen /vas (osittain)
	Maija-Liisa Lindqvist /kesk (osittain)	Bjarne Kallis /kd (osittain)
	Mika Lintilä /kesk (osittain)	Esko Kiviranta /kesk (osittain)
	Pekka Nousiainen /kesk	Eero Lämsä /kesk (osittain)
	Iivo Polvi /vas	Olli Nepponen /kok (osittain)
	Virpa Puisto /sd (osittain)	Aulis Ranta-Muotio /kesk (osittain)
	Markku Rossi /kesk	Jaana Ylä-Mononen /kesk (osittain).

Valiokunnan sihteerinä jaostokäsittelyssä on toiminut

valiokuntaneuvos Maarit Pekkanen.

VASTALAUSE 1

Perustelut

Pidämme hallituksen tavoin ilmeisenä, että nykyistä yhtiöveron hyvitysjärjestelmää ei syrjivän luonteensa takia voida säilyttää.

Hallituksen valitsema ratkaisukeino merkitsee kuitenkin lähes 600 miljoonan euron veromenetyksiä. Tämän lisäksi hallitus on jo tätä toteuttanut ylimääräisillä tuloveronkevennyksillä ja suuntautuu uusiin ylimääräisiin kevennyksiin seuraavan tuloratkaisun yhteydessä. Näiden veronkevennyksien vastapainoksi hallitus

- pitää kunnat ahtaalla, mikä heikentää kansalaisten tarvitsemia palveluja,
- laiminlyö tie- ja rataverkon kunnon, mistä tuorein esimerkki oli lisätalousarvion käsittelyssä, kun hallituksen käskystä valtiovarainvaliokunnan enemmistö luopui jo sopimistaan lisäyksistä, ja
- torjuu kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien kansalaisten aseman parantamisen itse aiheutettuun rahapulaan vetoamalla.

Hallitus on antautunut kansainvälisen verokilpailun edessä eikä ole ajanut kaikella tarmolla sitä, että EU:ssa voitaisiin määräenemmistöllä päättää kaikkia maita sitovista yritys- ja pääomatuloverotuksen vähimmäisverokannasta ja veropohjasta. Suomalaisen hyvinvoinnin rahoittamisen kannalta koko unionia koskevat yritys-

ten vähimmäisverotasot olisivat paljon tärkeämpi kysymys kuin määräaikainen komission puheenjohtajuus.

Emme hyväksy yhteisöveroprosentin alentamista nykyisestä 29 prosentista hallituksen esittämään ja valiokunnan enemmistön kannattamaan 26 prosenttiin. Esittämämme 28 prosenttia riittää vastaamaan kilpailijamaiden haasteisiin.

Emme myöskään hyväksy verotuksen kattosäännön alentamista nykyisestä 70 prosentista 60 prosenttiin. Se kohdistuu vain harvalukuiseen määrään äverikköjä, joilla luulisi olevan varaa osallistua yhteisten menojen kattamiseen.

Verolakien jaostokäsittelyssä keskustan taholta vaadittiin lisäksi varallisuusverosta luopumista, mikä edelleen vähentäisi verotuottoja 100—116 miljoonaa euroa pörssikursseista riippuen. Toteutuessaan tämä edelleen heikentäisi palveluja, sosiaaliturvaa ja yhteiskunnan perusrakennetta. Kokoomus vei asian jopa äänestykseen valiokunnassa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina paitsi 1. ja 4. lakiehdotus näin kuuluvina:

1.**Laki****tuloverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 42 § ja 53 §:n 7 kohta, sellaisena kuin ne ovat, 42 § laissa 475/1998 ja 53 §:n 7 kohta laissa 1170/1998,

muutetaan 2 §:n 2 momentti, 10 §:n 6 kohta, 16 §:n 3 momentti, 31 §:n 4 ja 5 momentti, 32 §, 38 §:n 1 momentti, 39 §:n 1 momentti, 40 §:n 1—3 momentti, 58 §:n 1 momentin 3 kohta ja 6 momentti, 62 §, 105 a §, 124 §:n 2 ja 3 momentti sekä 136 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 16 §:n 3 momentti laissa 471/1998, 31 §:n 5 momentti ja 40 §:n 3 momentti laissa 1383/1997, 40 §:n 1 ja 2 momentti, 58 §:n 1 momentin 3 kohta ja 105 a § laissa 1126/1996, 38 §:n 1 momentti ja 39 §:n 1 momentti laissa 576/2001, 58 §:n 6 momentti mainitussa laissa 475/1998, 62 § osittain laissa 1565/1995, 124 §:n 2 momentti laissa 1164/2002 ja 3 momentti laissa 1004/2003 sekä 136 §:n 1 momentti laissa 996/1996, sekä

lisätään 16 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 471/1998, uusi 4 momentti, lakiin uusi 33 a—33 d § ja 131 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1222/1999 ja 896/2001, uusi 6 momentti seuraavasti:

2, 10, 16, 31, 32, 33 a—d, 38, 39, 40, 58, 62 ja
105 a §
(Kuten VaVM)

124 §
Veron määräytyminen

— — — — —
Pääomatulojen tuloveroprosentti on 28. Yhteisön ja yhteisetuuden tuloveroprosentti on 28. Yhteisöjen ja yhteisetuuksien veron jakautumisesta eri veronsaajien kesken säädetään veron-tilityslaisissa (532/1998).

(3 mom. kuten VaVM)

— — — — —
131 §
(Kuten VaVM)

136 §

Verotuksen kattosääntö

Jos verovuonna Suomessa asuneen luonnollisen henkilön tai kotimaisen kuolinpesän verovuoden verotettavasta pääoma- ja ansiotulosta sekä varallisuudesta menevän valtionveron sekä ansiotulon perusteella määrätyn kunnallisveron, kirkollisveron ja sairausvakuutusmaksun yhteismäärä on suurempi kuin 70 prosenttia verovelvollisen valtionverotuksessa vahvistetun verotettavan pääoma- ja ansiotulon sekä 33 a—33 c §:n nojalla verovapaan osinkotulon yhteismäärästä, verovelvollisen maksettavaksi ei panna tämän määrän yli menevää valtionveron osaa.

— — — — —
Voimaantulosäännös
(Kuten VaVM)

4.

Laki

rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan rajoitetusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta 11 päivänä elokuuta 1978 annetun lain (627/1978) 11 a §, sellaisena kuin se on laissa 616/1989, ja

muutetaan 3 §:n 1 ja 5 momentti, (*poist.*) 7 §, 13 §:n 1 ja 2 momentti sekä 14 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 1 momentti laissa 1120/1996 ja 5 momentti laissa 1106/1994, (*poist.*) 7 § ja 13 §:n 1 ja 2 momentti laissa 1225/1999 sekä 14 §:n 1 momentti laissa 902/2001, seuraavasti:

3 ja 7 §
(Kuten VaVM)

13 §

Rajoitetusti verovelvollisen yhteisön on suoritettava Suomesta saadusta muusta kuin 3 §:ssä tarkoitettusta tulosta yhteisön tuloveroa 28 prosenttia.

(2 mom. kuten VaVM)

14 §

Rajoitetusti verovelvollisen on suoritettava varallisuusveroa siten, että yhteisöt suorittavat

veroa varallisuusverolaissa tarkoitettua yhteisön varallisuusveroprosenttia vastaavan osuuden verotettavasta varallisuudesta ja muut verovelvolliset 0,9 prosenttia siitä verotettavan varallisuuden osasta, joka ylittää 135 000 euroa.

Voimaantulosäännös
(Kuten VaVM)

Helsingissä 22 päivänä kesäkuuta 2004

Iivo Polvi /vas
Kari Uotila /vas
Mikko Immonen /vas

VASTALAUSE 2

*Perustelut***Hallitus päätti siirtyä hyvin monimutkaiseen verojärjestelmään nopeassa aikataulussa**

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmä on toiminut hyvin. Se on tuottanut yhteiskunnalle merkittävät verotulot ja toisaalta taannut veronmaksajille kohtuullisen verotuksen. Järjestelmä on kannustanut yrittäjiä sijoittamaan omaan yritykseensä. Yritysten taseet ovatkin selkeästi vahvistuneet järjestelmän voimassaoloaikoina, ja tätä kautta yritysten edellytykset selvitä vaikeistakin taloudellisista ajoista ovat parantuneet. Hyvitysjärjestelmä on suosinut nimenomaan suomalaisia yrityksiä ja suomalaista osakkeenomistusta. Kyseessä on kilpailuedun tarjoaminen, jota ei olisi pitänyt lähteä poistamaan, ennen kuin sen on todettu olevan välttämätöntä.

Mitään pakkoa yhtiöveron hyvitysjärjestelmän purkamiseen ei näin kiireellisessä aikataulussa ollut. Korkein hallinto-oikeus pyysi viime vuoden syyskuussa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua siitä, onko yhtiöveron hyvitysjärjestelmä yhteensopiva Eurooppa-oikeuden säännösten kanssa. Julkisasiames antoi maaliskuussa ratkaisunsa asiasta, jonka mukaan yhtiöveron hyvitysjärjestelmä olisi Eurooppa-oikeuden säännösten vastainen. Tuomioistuimen lopullinen ratkaisu asiaan saadaan todennäköisesti vasta kuluvan vuoden syksyllä, joten näin suurta kiirettä verojärjestelmän muuttamiseen ei mahdollisesta kielteisestä ratkaisusta huolimatta olisi ollut.

Hallituksen yritysveromuutosta lähdettiin valmistelemaan aivan liian kireässä aikataulussa, erityisesti jos huomioidaan se, että kyseessä on vuosikymmenen merkittävin muutos elinkeinotoiminnan edellytyksiin. Tästä kertovat esitysten useat tekniset puutteet ja epäselvyydet.

Aikaa ei nopean aikataulun puitteissa ole ollut myöskään esitysten kattavalle lausuntokierrokselle. Näin ollen etujärjestöjen ja yrittäjäkentän osaamista ei hyödynnetty lakimuutosten valmistelussa tarpeeksi.

On selvää, ettei eduskuntakäsittelyn aikana ole mitenkään ollut mahdollisuuksia tällä käsittelyaikataululla selvittää ja korjata kaikkia äärimmäisen monimutkaisen verouudistuksen ongelmakohtia. Ongelmaksi on muodostunut myös se, etteivät hallituspuolueet edes olleet valmiita korjaamaan asiantuntijakuulemisissa esiin tulleita selkeitä epäkohtia. Aikarajoituksista johtuen asiantuntijalausuntojen sisältöä ei kattavasti löydy edes valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä. Nyt säädettävää lainsäädäntöä on tulevina vuosina tarve korjata useaan otteeseen. Verolakien jatkuva muuttuminen ja aukio puolestaan pitävät jatkuvasti yllä epävarmuutta yrittäjä- ja yrityskehityksessä. Järjestelmän monimutkaisuus aiheuttanee myös runsaasti vaikeita tulkitilanteita. Verotoimistojen tekemät ratkaisut tulevat eroamaan toisistaan, ja veronmaksajat joutuvat tämänkin vuoksi elämään epävarmuudessa. Verojärjestelmän linjakkuuden palauttaminen jää tulevien vuosien haasteeksi.

Siinäkin tapauksessa, että verotuksen muuttaminen vastaamaan eurooppalaisia säännöksiä olisi ollut tarpeen tällä aikataululla, ei muutoksia missään tapauksessa pitäisi tehdä hallituksen nyt esittämässä muodossa. Uusi verojärjestelmä on hyvin monimutkainen ja sisältää useita poikkeuksia. Monimutkaisuus aiheuttaa paluun verosuunnitteluun ja tuo sitä kautta sekä päänvaivaa että kustannuksia yrittäjille. Verosuunnitteluun käytetty aika ja raha ovat valitettavasti aina pois yrityksen varsinaisesta toiminnasta. Verojärjestelmää rakennettaessa olisi päinvastoin pyrittävä selkeyteen, läpinäkyvyyteen ja verotuksen neutraalisuuteen.

Hallituksen veropäätös nakertaa suomalaisen verotuksen ja suomalaisyritysten kilpailukykyä

Terve yritystoiminta on koko yhteiskunnan hyvinvoinnin ja hyvinvointivaltion rahoitusmahdollisuuksien ehdoton edellytys. Verotuksella voidaan oleellisesti vaikuttaa yrittäjyyden ja omistuksen edellytyksiin. Yhteisö- ja pääomaverokantojen alentaminen on näin ollen oikea ratkaisu. Suomessa yhteisö- ja pääomaverokantaa on vuoden 1993 verouudistuksen jälkeen nostettu kahteen otteeseen. Samanaikaisesti kehitys muissa OECD-maissa on ollut päinvastaista. Kuluvana vuonna yhteisöverokanta on laskeutunut kaikkiaan yhdeksässä OECD-maassa ja useat muut valtiot ovat ilmoittaneet alentavansa yritysverotustaan lähivuosina. EU:n laajentumassa Suomen kohtaama verokilpailu tulee kiristymään. EU:n uudet jäsenmaat ovat entisestään keventämässä verotustaan, ja niistä usean yhteisöverokanta putoaa lähivuosina alle 20 prosentin. Tämä kehitys huomioiden on hyvin epäselvää, kuinka pitkälle nyt tehtävät verokantojen alennukset riittävät verotuksemme kilpailukyvyyn ylläpitäjinä.

Verokanta kansainvälisenä kilpailutekijänä ei tietenkään kerro koko totuutta, sillä verotuksen kokonaistaso muodostuu veropohjasta ja verokannasta. Kuitenkin verokanta on selkeästi havaittavissa ja siten läpinäkyvyytensä takia tärkeä kilpailutekijä. Yhtenä nyt tehtyjen ratkaisujen vaarana onkin, että pääomaverokannan erottaminen yritysverokannasta altistaa pääomaverokannan poliittiselle kaupankäynnille ja johtaa verokannan jatkuviin vaihteluihin. Näin ei saa tapahtua. Verokantojen alentumisesta huolimatta yhtiöveron hyvitysjärjestelmän purkamistapa heikentää kokonaisuudessaan suomalaisyritysten kilpailukykyä nykylainsäädäntöön verrattuna.

Yritysverouudistus on ohjaamassa Suomea kohti tytäryhtiötaloutta. Osinkotulojen verotuksessa ollaan siirtymässä epäneutraaliin järjestelmään verrattuna korko- ja vuokratuloihin, mikä on omiaan vähentämään sijoittajien kiinnostusta pörssiosakkeisiin. Osakkeiden houkuttelevuus sijoituskohteina vähenee, mikä voi aiheuttaa

pörssikurssien laskemisen. Yritysjärjestelyissä käytetään usein maksuvälineenä ostavan yrityksen osakkeita, joten osakekurssien lasku heikentää suomalaisyritysten kasvumahdollisuuksia tekemällä ulkomaisten yritysten tai toimintojen hankkimisesta kalliimpaa. Vastaavasti suomalaisosakkeiden suhteellinen halpeneminen tekee suomalaisyrityksistä itsestään houkuttelevampia ja halvempia hankintojen kohteita ulkomaisille yrityksille.

Samalla listautuneiden ja listautumattomien yritysten verokohtelun eriyttäminen nostaa listautumiskynnystä. Ensinnäkin on todettava, että rajan luominen listautuneiden ja listautumattomien yritysten verokohtelun välille on keinotekoinen. Pörssissä on toisaalta vähän vaihdettuja ja pääosin perheiden omistuksessa olevia yrityksiä, ja toisaalta pörssin ulkopuolella on monia suuria yrityksiä. Toiseksi on todettava, että listautumiskynnyksen nosto heikentää yritysten kasvumahdollisuuksia tekemällä pääoman hankkimisen pörssistä kalliimmaksi. Listautuminen on kasvuyrityksille yksi mahdollisuus hankkia lisärahoitusta. On epäilty, että tällöin houkutus yrityksen myymiseen ulkomaille saattaa kasvaa. Veromuutos avaa tietä myös ulkomaisille pääomasijoittajille ja tätäkin kautta vie Suomea kohti tytäryhtiötaloutta.

Uudistuksella vaikutetaan kielteisesti myös yritysten rahoitusasemaan. Yrityksistä on veromuutoksia odotettaessa jaettu tuntuja osinkoja, ja sama jatkunee vielä tänä vuonna. Verouudistus on antanut yrityksille selkeän kannustimen tyhjentää taseitaan. Tulevina vuosina samansuuruisia osinkoja — ja niistä kertyviä osinkoverotuloja — ei todennäköisesti ole odotettavissa. Yritysten taseisiin vaikuttaa myös nettovarallisuuden sidotun verovapaan osingon osuuden laskeminen hieman yhdistettynä verovapaalle osingolle asetettuun 90 000 euron kattoon. Arvioiden mukaan oman pääoman osuus yritysten taseissa tulee tätä kautta alenemaan ja yritysten rahoitusrakenne heikkenemään.

Ongelmaksi taseiden kannalta muodostuu myös koron ja osingon erilainen asema. Korko on maksajalleen vähennyskelpoinen, mutta osinko ei. Myös tämä ohjaa yritysten pääomaraken-

teita vieraan pääoman ja pankkirahoituksen suuntaan. Vieraan pääoman suosiminen kehittää taloutta väärään suuntaan lisäämällä rahoitusriskejä. Velkapääoman suosimisen poistaminen oli alun perin yksi tärkeimpiä syitä yhtiöveron hyvitysjärjestelmään siirtymiseen. Tähän ollaan nyt palaamassa. Yritysten taseiden heikentyessä niiden kyky kestää huonompia aikoja heikkenee. Tämä nähtiin käytännössä 1990-luvun laman aikana.

Tiivistettynä toteamme, että hallituksen yritysveropäätöksellä heikennetään yritysten toimintaedellytyksiä ja kasvumahdollisuuksia

- luomalla monimutkainen verojärjestelmä, joka lisää verosuunnittelua, byrokratiaa ja yritysten kustannuksia
- lisäämällä yritysten toimintaympäristön epävakautta
- nostamalla lisärahoituksen hankkimisen kustannuksia
- heikentämällä yritysten rahoitusrakennetta sekä suosimalla vierasta pääomaa
- vähentämällä yritysten mahdollisuuksia ja halukkuutta terveeseen riskinottoon ja
- heikentämällä yritysten laajentumisen sekä kansainvälistymisen mahdollisuuksia

ja heikennetään suomalaisen omistajuuden asemaa

- kiristämällä pörssiyhtiöiden jakaman voiton verotusta
- leikkaamalla kannusteita yritysvarallisuuden kerryttämiseen
- kiristämällä pitkään omistetun omaisuuden myyntivoittojen verotusta
- pitämällä voimassa varallisuusverolaki ja jättämällä sijoitusomaisuusosingot osittain moninkertaisen verotuksen piiriin.

Tässä vastalauseessa esitetään valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisen yritysveropäätöksen räikeimpien, asiantuntijakuulemisissa vahvasti esiin tuotujen ongelmakohtien korjaamista. Pohjaesitys on kuitenkin niin heikko, että edes näillä muutosesityksillä uudistuksesta on hyvin vaikea saada riittävästi suomalaista yrittäjyyttä ja omistusta tukevaa pakettia. Esittämämme muutosten hyväksyminen olisi kuitenkin askel parempaan suuntaan. On selvää, että näiden-

kin muutosten jälkeen verolainsäädäntöön jää useita ongelmakohtia. Näiltä osin verojärjestelmän kilpailukyvyyn, toimivuuden, läpinäkyvyyden ja linjakkuuden lisääminen jää joka tapauksessa tulevien vuosien haasteeksi. Esittämämme muutokset on tarkemmin esitelty alla.

Kun ei edes esittämiämme muutoksia eduskunnan enemmistö todennäköisesti hyväksy, tulemme lain toisessa käsittelyssä esittämään hallituksen yritysverouudistuksen hylkäämistä. Samalla hallitus olisi kuitenkin velvoitettava aloittamaan heti sellaisen uuden yritysveropäätöksen valmistelu, joka olisi kiistatta Eurooppaoikeuden säännösten kanssa yhdenmukainen, mutta jolla ei vaarannettaisi suomalaista yrittäjyyttä ja omistajuutta. Tällä tavoin varauduttaisiin Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen kielteiseen päätökseen yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä. Mikäli yhteisöjen tuomioistuin päätyisi julkisasiamiehen kannasta huolimatta siihen, ettei yhtiöveron hyvitysjärjestelmä ole Eurooppaoikeuden vastainen, asettaisi tämä valmistelun kuitenkin kokonaan uuteen valoon.

Osakesäästäjien ja listayhtiöiden osinkojen verotuksen kiristymistä lievennettävä

Hallituksen päätöksellä ollaan kiristämässä pörssiyhtiöiden jakaman voiton verotusta siirtäessä osittain kahdenkertaiseen verotukseen. Jaetun voiton kokonaisverorasitus nousee 40,5 prosenttiin. Kyse on merkittävästä veronkiristyksestä, jonka myötä osingonsaajan tasolla verotus kiristyy 19,6 prosenttia. Näin heikennetään suomalaisomistuksen asemaa ja käydään monen tavallisen osakesäästäjän kukkarolla.

Varmaa on, ettei tällainen merkittävä veronkiristys ainakaan lisää osakesijoittamista. Verouudistus ohjaa kysyntää pois suomalaisosakkeista heikentämällä säästäjän osakkeista saamaa tuottoa. Pelättävissä on, että monien merkittävien yksityishenkilöomistajien halukkuus omistustensa jatkamiseen vähenee, mikä voi synnyttää yrityskauppoja, joissa vanhoja suomalaisia yrityksiä myydään ulkomaille. Yksityishenkilöiden suoran osakkeenomistuksen voidaan odottaa vähenevän ja kotimaisten instituutioiden

den sekä ulkomaalaisomistuksen lisääntyvän. Ongelmana on myös se, etteivät suomalaiset rahoitusmarkkinat vielä ole läheskään yhtä kehittyneet kuin useissa muissa maissa. Listautumiskynnyksen nousu ja suomalaisosakkeiden kiinnostavuuden heikentyminen hidastavat rahoitusmarkkinoiden kehitystä entisestään.

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän purkamisen ei välttämättä olisi tarvinnut tarkoittaa näin rajua osinkoveronkiristystä. Jopa yhdenkertainen verotus olisi hallituksen niin halutessa voitu säilyttää. Esimerkiksi Norjassa on päädytty hyvin erilaiseen ratkaisuun kohtuullisen samanlaisista lähtökohdista. Osinkoverotuksen osalta Norjan uudistuksen keskeinen elementti on malli, jossa tavanomaista korkoa vastaava osinko ja osakkeesta saatu myyntivoitto on verovapaa ja tämän ylittäviltä osin verollista tuloa. Sama järjestelmä on käytössä sekä yrittäjän että säästäjän verotuksessa. Järjestelmällä uskotaan olevan selkeitä neutraalisuusetuja. Tämänkaltaisia vaihtoehtoja olisi vakavasti pitänyt tarkastella myös Suomessa.

Hallituksen esittämää listayhtiöiden osakkeenomistajilleen jakamien osinkojen merkittävää veronkiristystä ei pidä hyväksyä. Veronkiristykseen kohtuullistaminen on tarpeen sekä merkittävien sijoittajien että osakesäästäjien osalta. Esitämme, että TVL:n 33 §:n 1 momenttia muutettaisiin niin, että pörssiyrityksistä saaduista osingoista veronalaista pääomatuloa olisi 50 prosenttia ja 50 prosenttia verovapaata tuloa. Samalla esitämme em. pykälään lisättäväksi alle 5 000 euroon jäävien osinkojen säätämisen kokonaan verovapaiksi. Tällä tavoin parannettaisiin monien osakesäästäjien asemaa ja estettäisiin tehokkaasti osinkojen kahdenkertaista verotusta.

Vastaavalla tavalla olisi vähintään kohtuullista lieventää myös listautumattomien yritysten, osuuskuntien ja maatalojen verotusta. Ehdotamme mekin säädettäväksi, että listautumattomasta yhtiöstä jaettu osinko on ylittäessään nettovarallisuudesta lasketun 9 prosentin rajan 50-prosenttisesti ansiotuloa ja 50-prosenttisesti verovapaata tuloa (TVL 33 b §:n 1 momentti), että osuuskunnan osuuspääomalle (yms.) maksettu voitto-

osuus tai korko olisi verovapaaksi määritellyn osuuden ylittyessä 50-prosenttisesti pääomatuloa ja 50-prosenttisesti verovapaata tuloa (TVL 33 d §:n 2 momentti) ja että 50 prosenttia maatilatalouteen kuuluvan omaisuuden tuottamista osingoista (yms.) olisi maatalouden veronalaista tuloa (Maatilatalouden tuloverolain 5 §:n 1 momentin 1 kohta). Vastaavia, tarvittavia muutoksia esitetään tehtäväksi myös EVL:n 6 a §:n 5 momenttiin ja valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisesti tuloverolain ja elinkeinoverolain siirtymäsäännöksiin.

Pk-yritysten hallitusohjelman vastainen veronkiristys torjuttava

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän kumoamisella on pienyrityksille selvästi suurempi vaikutus kuin hallituksen esityksen perusteluissa annetaan ymmärtää. Hallituksen veromalli johtaa pienyritysten verotuksessa erilaisiin lopputuloksiin riippuen yrityksen nettovarallisuudesta ja maksettujen osinkojen määrästä. Yhtiöveron hyvitysjärjestelmästä luopuminen kiristää pahimmin juuri näiden niukkavaraisten, matalatuloisten yritysten verotusta, joista aikaisemmin on nostettu lähinnä ansiotulo-osinkoja. Osinkotulon verottaminen ansiotulona on yhtiöveron hyvitysjärjestelmässä ollut pääomatulona verottamista edullisempaa pienillä tuloilla, veroasteikon ensimmäiseen portaaseen asti.

Hallituksen yritysverojärjestelmässä voiton ja osingon kokonaisverorasitus tulee aina olemaan vähintään yhteisöverokannan tasoinen eli 26 prosenttia. Verotuksen kiristyminen matalien ansiotulo-osinkojen osalta on suurinta alle 30 000 euron tulotasolla, jolloin verotus kiristyy 17—63 prosenttia. Vasta tulotason noustessa 80 000 euroon on verotus uudessa verojärjestelmässä yhtä matalalla tasolla kuin yhtiöveron hyvitysjärjestelmässä. Näin ollen vasta suurituloisilla niukkavaraisten yrityksillä osinkojen verottaminen 70-prosenttisesti kompensoi yhtiöveron hyvityksen menettämistä.

Hallitus joutui asiasta nousseen kritiikin myötä tarkistamaan tältä osin linjauksiaan. Matalien ansiotulo-osinkojen verotuksen kiristyminen py-

rittiin korjaamaan ulottamalla kunnallisveron ansiotulovähennys myös ansiotulo-osinkoihin. Tämä korjaus ei riittävästi poista pienten yritysten verotuksen kiristymistä. Hallituksen vastaantulo on riittämätön. Suomen Yrittäjien arvion mukaan veronkiristyksen piiriin jäisi noin 5 000 pienyritystä ja näiden osakkaina olevat yhteensä noin 10 000—20 000 henkilöä. Hallitusohjelmaan on kirjattu selvästi, ettei pk-yritysten ja niiden maksamien osinkojen verotusta tulla kiristämään. Tältä osin hallituksen esitys on hallitusohjelman vastainen.

Hallitus on todennut, että veronkiristys voidaan helposti kiertää yrittäjän nostaessa yrityksestä palkkaa. YEL-osakasyrittäjän kohdalla tämä pitää paikkansa. Huomattava on kuitenkin, että palkasta on tässäkin tilanteessa maksettava työnantajan sosiaaliturvamaksu. Yrittäjälle maksettava palkka on yritykselle vähennyskelpoinen ja alentaa kokonaisveron suurin piirtein nykytasolle. On kuitenkin kyseenalaista, pitäisikö hallituksen esittämällä tavalla verotuksen keinoin "pakottaa" omistajayrittäjä nostamaan palkkaa omasta yrityksestään. Tämä ei ole pienyrittäjyyden perusajatuksen mukaista. Samoin on huomattava, että palkkaa nostettaessa pienempiin yrityksiin ei jää palkkaverotukseen verrattuna muita verotuksen puolelta löytyviä, yrittäjyyteen kannustavia elementtejä. Eri asemassa YEL-osakasyrittäjien kanssa ovat sellaiset matalia ansiotulo-osinkoja saaneet omistajayrittäjät, jotka ovat TEL-palkkasuhteessa. He eivät palkkaa nostamalla pysty kiertämään kyseistä veronkiristystä, sillä palkan sosiaalikulut ovat merkittävästi suuremmat.

Palkan nostamista eivät myöskään pysty hyödyntämään ne pk-yritysten omistajat, jotka eivät työskentele yrityksessä. Tällöin kyse on enimmäkseen perheenjäsenistä. Ansiotulovähennyksen enimmäismäärä vuonna 2004 on 3 550 euroa, ja sen vaikutus alkaa vähentyä jo 14 000 euron vuosituloilla. Tähän määrään luetaan kaikki ansiotulot, joten muualla työskentelevä tai muualta palkkaa saava osakas ei todennäköisesti hyödy ansiotulovähennyksen alan laajennuksesta. Puolisoiden ja perheenjäsenien verotuksen kiristyminen on väääräsuuntainen muutos,

sillä perheen sisällä jakautuva omistus on perheyrytyksissä keskeinen yritystoimintaan sitouttamisen ja yritysriskien jakamisen väline. Esimerkiksi sukupolvenvaihdoksiin valmistaudutaan sitouttamalla jatkajapolvi osakkuusjärjestelyin.

Esitämme, että valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaista TVL:n 33 b §:n 2 momenttia muutetaan niin, että matalien ansiotulo-osinkojen veronkiristystä lievennetään säätämällä verolliselle osingolle 5 000 euron verovelvolliskohtainen alaraja. Tämä vastaisi myös kansainvälisesti yleistä käytäntöä.

Osinkokaton muotoinen kateusvero poistettava

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmässä osingonsaajalle käytännössä verovapaan osingon määrä oli sidottu yrityksen nettovarallisuuteen. Tämä kannusti omistajia sijoittamaan omaan yritykseensä ja on vahvistanut siten yritysten taseita. Hallituksen päätöksen mukaisesti verovapaan osingon osuus nettovarallisuudesta putoaisi hieman (0,6 prosenttiyksiköllä) uuteen järjestelmään siirryttäessä. Kyse on yrittäjän omaan yritykseensä sijoittaman pääoman tuotosta, jota lähtökohtaisesti ei pitäisi heikentää. Yrittäjäksi ryhtymiseen ja yrittäjänä toimimiseen kannustamisen kannalta on oleellista, että yrittäjyyteen liittyvistä riskeistä saadaan riittävä korvaus.

Pienikin pudotus yritykseen sidotun pääoman tuotto prosentissa on tietysti askel huonompaan suuntaan, mutta vielä vakavampi virhe olisi säätää verovapaalle osingolle tiukka enimmäisraja. Listaamattomien yritysten nettovarallisuuteen sidotulle verovapaalle osingolle ollaan säätämässä 90 000 euron verovelvolliskohtainen katto, joka aiheuttaisi verovelvolliselle henkilökohtaisen leikkurin. Osinkokaton ylittävistä osingoista 70 prosenttia luettaisiin osingonsaajan pääomatuloksi (kun kyse on nettovarallisuudelle lasketusta 9 prosentin tuotosta). Tällainen katosääntö aiheuttaisi selkeän esteen yritysten kasvulle ja menestykselle.

Marraskuisen hallituksen linjapäätöksen jälkeen asiasta nousseen voimakkaan kritiikin

myötä hallitus joutui tältä osin tarkistamaan tekemiään päätöksiä. Nyt valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisesti pääomaverovoitaiisiin vähentää verovelvollisen maksamasta varallisuusverosta. Tämä varallisuusverohuojennus poistaa suurimman osan osinkokaton menestyville kasvuyrityksille aiheuttamasta veronkiristyksestä, mutta ei kuitenkaan korjaa kaikkia yksittäistapauksia. Tällainen on esimerkiksi tilanne, jossa yrityksen osakkeet on hankittu henkilökohtaisella lainalla, jolloin lainanhoitokulut edellyttävät suurien osinkojen nostamista.

Hallituksen vastaantulo ei tältä osin ole riittävä, sillä osinkokaton säätäminen ei ole linjassa hyvän verolainsäädännön periaatteiden kanssa. Varallisuusverohuojennuksesta huolimatta osinkokaton asetetaan este yrityksen kasvuhaluksudelle ja yrittäjyydelle yleisemminkin. Verotukseen tehtävät, tiukat euromääräiset rajat ja portaat ovat aina ongelmallisia, sillä ne ohjaavat yritysten ja niiden omistajien käyttäytymistä. Näin yritykset pakotetaan verosuunnitteluun ja osin muuttamaan osinkotuloa korko- tai vuokratuloksi. Samoin osinkokaton myötä yrittäjä joutuu pohtimaan yrityksen nettovarallisuuden optimitasoa sen sijaan, että tavoitteena olisi taseen jatkuva vahvistaminen.

Osinkokatossa kyse on suomalaisen omistukseen kohdistuvasta kateusverosta, joka tulisi kokonaan jättää säätämättä. Kattosäännön piiriin kuuluvia 90 000 euron rajan ylittäviä osinkoja maksetaan ainoastaan menestyvistä kasvuyrityksistä. Teollisuus ja työnantajat arvioi, että ilman suunniteltua varallisuusverohuojennusta veronkiristuksen piiriin olisi vuoden 2002 verotuksen tietojen perusteella jäänyt 1 374 listamatonta osakeyhtiötä ja yhteensä 2 391 luonnollista henkilöä. Näidenkin lukumääräisesti vähäisten yritysten veronkiristys saadaan hallituksen mallissa kuitata maksetusta varallisuusverosta. Tämän muutoksen jälkeen osinkokaton säätämällä ei ole edes tuntuvaa fiskaalista vaikutusta verotuottoihin, joten tämän "kateusveroksikin" kutsutun säädöksen säätäminen ainoastaan monimutkaistaa jo nyt hankalaa uutta verojärjestelmää.

On aivan selvää, että koko osinkokatosta on syytä luopua. Esitämme tähän tarvittavaa muutosta tehtäväksi TVL:n 33 b §:n 1 momenttiin ja tonnistoverolakiin. Mikäli osinkokattoa ei säädettä, ei myöskään kyseisen varallisuusverosta tehtävän huojennuksen säätäminen ole tarpeen. Näin ollen hallituksen esityksen lakiesitys nro 5 voidaan hylätä.

Yhteisöjen osakeluovutuksia koskevia säädöksiä tarkistettava

Osakeyhtiön saamat käyttöomaisuuteen kuuluvat osakkeiden luovutusvoitot ollaan säätämässä verovapaiksi edellyttäen, että myyjä on välittömästi ennen luovutusta omistanut osakkeet yhtäjaksoisesti vuoden ajan ja omistusosuus myytävässä yhtiössä on vähintään 10 prosenttia. Luovutusvoittojen säätäminen verovapaiksi on verokantojen alentamisen ohella toinen verokilpailussa pärjäämiseen tähtäävä toimi. Näin turvataan emoyhtiöiden kotipaikan säilymistä Suomessa ja helpotetaan yritysjärjestelyiden toteuttamista. Vastaava muutos on jo tehty useimmissa EU-maissa, joten verokilpailun kiristytessä se on tarpeen sisällyttää myös Suomen verolainsäädäntöön. Mietinnön mukaisissa säädöksissä on kuitenkin muutamia selkeitä puutteita, jotka pitää korjata ennen lakien voimaantuloa. Erityisen vahingollisia ovat säädösmuotoilut, jotka muodostavat esteitä yritysten kasvulle ja kansainvälistymiselle.

Hallituksen esittämässä muodossa osakeluovutuksia koskevia säännöksiä ei sovellettaisi pääomasijoitustoimintaa harjoittaviin osakeyhtiöihin tai osuuskuntiin. Asiantuntijoiden mukaan valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisen sanamuodon hyväksyminen voisi johtaa siihen, että vähäistäkin sijoitustoimintaa harjoittavan yhtiön mitkään osakeluovutukset eivät olisi verovapauden piirissä. Tällöin käsitteen piiriin saatettaisiin tulkita kuuluviksi myös yhtiöt, jotka tekevät sijoituksia omasta taseestaan, eivätkä kerää ja hallinnoi muiden sijoitusvaroja. Tämän tyyppistä sijoitustoimintaa harjoittavia yhtiöitä ovat esimerkiksi tytäryhtiöt, joihin teollisuustoimintaa harjoittavan konsernin strategisten riski-

sijoitusten tekeminen on keskitetty. "Pääomasijoitusyhtiön" tai "pääomasijoituksen" tulkinnan jättäminen myöhemmin tuomioistuinlaitoksen tehtäväksi voi aiheuttaa vahingollisia tilanteita suomalaisyrityksille. On muistettava, että juuri kasvuun pyrkivät yritykset tekevät säännönmukaisesti yritysostoja. Tämän vuoksi viittaus pääomasijoitustoiminnan harjoittamiseen tulisi poistaa mietinnön mukaisesti EVL:n 6 §:n 1 momentista.

Toisenlaisen ongelmakentän muodostaa se, että verovapaa luovutus sidotaan ainoastaan osakeyhtiön osakkeisiin, jolloin selkeästi eroteltavan liiketoimintakokonaisuuden myynti ei olisi verovapaata tuloa. Selkeästi eroteltavaa liiketoimintaa voi olla esimerkiksi tuotanto- tai markkinointitoiminta, jota voidaan harjoittaa itsenäisenä kokonaisuutena. Hallitus ei ole esittänyt selkeitä perusteluja sille, miksi tällaisen liiketoiminnan myynnistä saatu luovutusvoitto olisi verovapaata tuloa ainoastaan, jos kyseinen liiketoiminta- tai tuotantolaitosyksikkö olisi yhtiöitetty omaksi yhtiökseen. Mikäli säädösmuutokset tehdään valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena, liiketoimintasiirrot ja yhtiöittämiset muodostuvat erittäin todennäköisiksi. Jopa pienet yhtiöt alkavat tällöin yhtiöittää ja pilkkoa omia toimintojaan varautuessaan siihen, että jossain vaiheessa katsoisivat tarpeelliseksi luopua kyseisistä liiketoiminnoista. Tämä aiheuttaa yrityksille aina vain lisää byrokratiaa ja selkeitä lisäkustannuksia. Tämä ongelmakenttä vaatii kuitenkin niin pitkälle meneviä muutoksia, että se jäänee hallituksen myöhemmin korjattavien kysymysten listaan.

Muut säädösten selkeät ongelmat liittyvät tappioiden ja muiden erien säätämiseen vähennyskelvottomiksi. On selvä, että verojärjestelmän johdonmukaisuuden kannalta luovutusvoittojen verovapautta on vastattava luovutustappioiden vähennyskelvottomuus. Hallitus ei kuitenkaan ole riittävästi huomannut korostaa sitä, että todellisuudessa kyseessä ei ole veronkevennys, vaan nykytilanteessa ennemminkin veronkiristys. Tämä johtuu siitä, että ainakin nykytilanteessa luovutustappioita, arvonalentumispoistoja ja purkutappioita on enemmän kuin vastaavia

voittoja. Näitä ei siis voida uudessa järjestelmässä enää vähentää. Muutoksen veroja kiristävästä vaikutuksesta kertoo mm. se, että Ruotsissa vastaavan muutoksen toteuttamisen tavoitteena oli juuri tappioiden vähennyskelvottomuuden poistaminen, ei luovutusvoittojen säätäminen verovapaiksi. Siellä asiasta keskusteltaessa muutosta käsiteltiin nimenomaan veronkiristykseenä. Tietysti totta on, että tappioiden määrä riippuu suhdanteista ja voi johtua myös siitä, että kyseiseen uudistukseen on yrityksissä jossain määrin osattu varautua. Vain tulevat vuodet näyttävät mihin suuntaan luovutusvoittojen suhde vastaaviin tappioihin tulee kehittymään. Suurempi periaatteellinen ongelma tappioiden vähennyskelvottomuuden osalta lienee se, että riskinottohalukkuus vähenee. Tämä on omiaan aiheuttamaan ongelmia pääoman hankkimiseksi uusilla, nousuvilla aloilla.

Mietinnön mukaan käyttöomaisuuteen kuuluvien muiden kuin verovapaasti luovutettavien osakkeiden luovutustappio olisi vähennyskelvoinen vain osakkeiden luovutuksesta saaduista veronalaisista voitoista verovuonna ja sitä seuraavina 5 vuonna. Hallituksen esityksen perusteissa ei esitetä mitään hyväksyttävää syytä tällaisen rajoituksen tekemiseen. Elinkeinotoiminnan tappiot ovat, ja niiden tulee jatkossakin olla, laajasti vähennyskelvottomia. Nykymuodossaan säädösmuutos johtaisi siihen, että luovutustappion vähennysoikeus muuttuisi tosiasiasa hyvin sattumanvaraiseksi. Osakeyhtiöiden saamat verotettavat luovutusvoitot eivät ole kovinkaan tavanomaisia, joten säädös merkitsisi tosiasiasa luovutustappioiden täydellistä vähennyskieltoa, vaikka samojen osakkeiden luovutusvoitto olisi verotettavaa tuloa. Kyseinen rajoitus asettaisi myös pienet yhtiöt isoja selkeästi huonompaan asemaan. Tämän vuoksi esitämme, että EVL:n 6 b §:n 4 momentti poistettaisiin kokonaan.

Luovutustappioiden vähennyskelvottomuuden lisäksi hallituksen esityksessä ehdotetaan, että emoyhtiön tytäryhtiölleen ja eräille muille yhtiöille antaman lainan luottotappio, konsernituki ja erät muut tuet säädettäisiin vähennyskelvottomiksi. Näiden tukien säätämisellä vähen-

nyskelvottomiksi on tarkoitus estää luovutustappion vähennyskelvottomuutta koskevan säännöksen kiertäminen. Tämä muutosesitys menee selkeästi liian pitkälle, sillä se koskisi myös tilanteita, joissa tuen saanut tytäryhtiötä ei ole tarkoituskaan luovuttaa. Valtaosa kyseisistä tapauksista on juuri tämänkaltaisia. Yrityksen toiminnan laajentuminen uusille toimi- ja markkina-alueille tapahtuu yleensä tytäryhtiön perustamisen kautta. Toiminnan alkuvaiheessa tytäryhtiön taloudellinen tilanne on monesti heikko, ja sitä joudutaan tukemaan esimerkiksi lainan tai markkinointituen keinoin. Jos tytäryhtiön toiminta ei myöhemmin muodostu kannattavaksi, lainasta syntyy luottotappio. Ellei luottotappiota tai konsernitukea voida vähentää verotuksessa, kynnys ja halukkuus riskinottoon yritystä laajentamalla vähenevät. Tämä ei ole toivottavaa kehitystä, sillä suomalaisyritysten kansainvälistyminen on koko kansantalouden kannalta tärkeää. Kyseessä on pitkälti vientituki, jolla helpotetaan uusille markkinoille pääsyä. Konsernituen vähennyskelvottomuuden poistaminen vaikeuttaisi etenkin pienten ja keskisuuren suomalaisyritysten vientiponnistuksia. Tämän ongelman poistamiseksi esitämme, ettei konsernituen ja muiden EVL:n 16 §:n 7 kohdassa tarkoitettujen erien vähennyskelvottomuutta säädetä yleiseksi, vaan kyseiset erät otetaan huomioon vain osakkeiden luovutustilanteessa. Tällöin EVL:n 6 b §:ään olisi tarpeen lisätä uusi momentti ja poistaa vastaavasti uusi ehdotettu EVL:n 16 §:n 7 kohta. Tästä aiheutuvat muutokset tulisi tehdä myös EVL:n 17 §:n 1 momentin 2 kohtaan ja lakiehdotuksen siirtymäsäännökseen.

Ketjuverotus purettava kokonaan

Ketjuverotusta syntyy, kun osakeyhtiö maksaa osinkoja toiselle osakeyhtiölle ja nämä osingot verotetaan molempien yritysten tulona. Aikaisemmin yhtiöveron hyvitysjärjestelmä on tehokkaasti poistanut veron kertaantumisen tällaisissa tilanteissa. Yhtiöveron hyvitys vastasi osingosta menevää veroa, eikä osinkoon kohdistunut verorasitusta riippumatta siitä, mihin omai-

suusryhmään osakkeet kuuluivat. Hallitus lupasi marraskuussa tekemässään linjapäätöksessä, että ketjuverotus poistetaan myös uudessa verojärjestelmässä.

Vastoin alkuperäistä päätöstä hallituksen esityksen mukaan sijoitusomaisuudesta saadut osingot aiottiin säätää kokonaan veronalaiseksi tuloksi. Tämä tarkoittaisi osinkoverotuksen moninkertaisuutta raha- ja vakuutuslaitoksille eli pankeille ja vakuutusyhtiöille, jotka ovat tähän saakka olleet merkittävä suomalaisen omistuksen ankkuri. Mitään hyviä syitä tai selityksiä ei tälle selkeälle veronkiristykselle löytynyt. Sijoitusomaisuuden ketjuverotus on aivan yhtä vahingollista ja hyvän verojärjestelmän vastaista kuin muidenkin osinkojen ketjuverotus. Vakuutus- ja rahoituslaitokset edustavat Suomen pörssissä merkittävää sijoituskapasiteettia, joka on omiaan ylläpitämään pörssikurseja. Suomen intressissä ei voi olla se, että merkittävät institutionaaliset sijoittajat alkavat karttaa omistusta suomalaisissa yrityksissä.

Vielä kummallisempia tilanteita ehdotetuista säädöksistä olisi aiheutunut ottaen huomioon emo-tytäryhtiödirektiivi ja Suomen solmimat kansainväliset verosopimukset, jotka määrittelevät suorasijoitusosingot normaalisti verovapaiksi. Emo-tytäryhtiödirektiivi velvoittaa poistamaan osinkoa jakavan ja osinkoa saavan yhteisön ketjuverotuksen, kun osingonsaaja hallitsee vähintään 25:tä prosenttia toisessa jäsenvaltiossa asuvan osinkoa jakavan yhteisön pääomasta. Kyseistä omistusrajaa ollaan laskemassa asteittain 10 prosenttiin. Samoin verosopimuksissa löytyy yleensä suorasijoitusten osalta samankaltainen säännös, jossa määritely omistusraja vaihtelee 25 prosentista 10 prosenttiin. Yhdessä hallituksen esityksen kanssa näistä säädöksistä olisi seurannut tilanne, jossa esim. pankki ostaa suomalaisesta yrityksestä 10 prosenttia, jolloin yritykseltä saadut osingot ovat veronalaisia. Jos sama pankki vastaavasti ostaa eurooppalaisesta yrityksestä 10 prosenttia, ovat tältä yritykseltä saadut osingot verovapaita.

Tältäkin osin hallituksen esityksen osakseen saama julkinen kritiikki aiheutti sen, että hallituksen oli pakko tarkastella uudelleen kantaansa

sijoitusomaisuusosinkojen ketjuverotuksen suhteen. Hallitus oli valmis hieman loiventamaan sijoitusomaisuusosinkojen verokohtelun muutoksia. Valtiovarainvaliokunnan mietintöön kirjattu haitallisten veroseuraamusten pienentymisen 100 prosentista 75 prosenttiin ei silti ole hyväksyttävä eikä kokonaisuudessaan poista edellä mainittuja ongelmia. Sijoitusomaisuusosinkojen osittainen ketjuverotus heikentää kiinnostusta sijoittaa Suomeen sekä asettaa sijoitusomaisuusosinkoja saavat vakuutus- ja rahalaitokset sekä niiden omistajat eriarvoiseen asemaan. Sijoitusomaisuusosinkojen ketjuverotus tulisikin poistaa kokonaisuudessaan. Tältä osin esitämme muutosta EVL:n 6 a §:n 1 momenttiin.

Mietinnön mukaan pörssiyhtiöistä listautumattomille yhtiöille jaetut osingot olisivat 75-prosenttisesti veronalaista tuloa, mikäli osingonsaaja ei omista osinkoa jakavasta yhtiöstä vähintään 10:tä prosenttia. Esityksen perusajatus verotuksen kiertämisen estämisestä nostamalla listayhtiöstä jaettu osinko verovapaana listautumattoman osakeyhtiön kautta on oikea. Listautusta yhtiöstä saatuihin osinkoihin kohdistuisi tämän mukaisesti samantasoinen verotus kuin yksityishenkilön saadessa osinkoja pörssiyhtiöstä. Mikäli kuitenkin aikaisemmin esittämämme mukaan pörssiyhtiön osingoista olisi veronalaista tuloa 50 prosenttia, tulisi vastaava verotuksen taso ulottaa myös listayhtiöiden listaamattomille yhtiöille maksamiin osinkoihin. Suunnilleen vastaavaan verotuksen tasoon päästäisiin, jos osingoista veronalaista tuloa olisi 50 prosenttia. Tällaista muutosta esitämme EVL:n 6 a §:n 1 momenttiin. Täsmälleen vastaava verotuksen taso saavutettaisiin, jos veronalaista tuloa olisi 53,85 prosenttia.

Mietintöön sisältyvä ketjuverotus aiheuttaa ongelmia myös niissä tilanteissa, joissa verovapaudelle asetettu 10 prosentin omistusraha ei täyty. Suuri tämän ongelman piiriin jäävä ryhmä ovat osuuskunnat, joilla on nykyisin oyj-muotoisia yhteisesti omistettuja, liiketoimintaan liittyviä yhtiöitä. Näiden osalta 10 prosentin omistusrajan alittavat, pörssiyhtiöiltä saadut osingot joutuisivat mietinnön mukaisilla lakimuutoksilla ketjuverotuksen piiriin. Näissä tapauksissa

osuuskuntien jaetun voiton kokonaisverorasite nousisi 52 prosenttiin, kun vastaavassa osakeyhtiöketjussa verorasitus on 40,5 prosenttia. Omistusrajan laskeminen esimerkiksi 5 prosenttiin helpottaisi tätä ongelmakenttää vain tietyissä tapauksissa, ja osa em. omistuksista jäisi tälläkin muotoilulla korkeamman verotuksen piiriin. Esitämmekin EVL:n 6 a §:n 1 momentin 3 kohtaan muutosta, jonka mukaan 10 prosentin omistusrajan alittuessa osinko ei kuitenkaan olisi veronalaista tuloa, mikäli kyseisten osakkeiden omistaminen liittyy läheisesti omistajien liiketoimintaan ja osakkeet on omistettu vähintään viisi vuotta. Tällöin verovapauden piiriin lukeutuisivat myös omistusrajan alittavien omistusten osalta sellaiset käyttöomaisuusosakkeet, joiden omistus on pitkäaikaista. Esimerkiksi Ruotsissa on käytössä tätä vastaava säännös. Valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisessa lausumassa hallitusta edellytetään ryhtymään juuri tämänkaltaisen lakimuutoksen valmisteluun. Muutosten tekemistä ei kuitenkaan ole syytä lykätä, jos niillä jo nyt on eduskunnan enemmistön tuki.

Osuuskuntien asema turvattava

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmän piiriin ovat kuuluneet niin osakeyhtiöt kuin osuuskunnatkin, joten kaikki osakkeenomistajat ja jäsenet ovat saaneet lukea hyväkseen yhtiön tai osuuskunnan maksaman veron. Osuuspääoman korko onkin Suomessa perinteisesti rinnastettu osinkoon. Tätä linjausta hallitus on nyt syyttä muuttamassa. Hallituksen esityksen mukaan osuuspääoman korko olisi 1 500 euroon verovapaata ja tämän jälkeen 70 prosenttia pääomatuloa. Tämä linjaus asettaa osuuskunnat selkeästi heikompaan asemaan verrattuna osakeyhtiöihin, joiden maksama osinko on nettovarallisuuden puitteissa verovapaata aina 90 000 euroon asti. Osuuspääoman koron verovapaan osuuden rajan asettaminen 1 500 euroon on mielivaltaisen.

Osuuskuntia on Suomessa noin 3 500, joista 3 000 on muita kuin kuluttaja- ja tuottajaosuuskuntia. Vuosittain perustetaan noin 250 uutta osuuskuntaa. Osuuskunta on yritysmuoto, jossa jäsenet toimivat aktiivisesti. Esim. työosuuskun-

nat ja asiantuntijaosuuskunnat perustuvat yhteisyrityttäjäyteen. Niiden maksamien osuuspääoman korkojen verokohtelu pitäisi ehdottomasti rinnastaa listautumattomien osakeyhtiöiden verokohteluun. Tuottajaosuuskuntien toiminta puolestaan liittyy jäsenten elinkeinon harjoittamiseen. Tyypillistä on sitoa kartutettava osuuspääoman jäsenen liiketoiminnan laajuuteen, jolloin kyse ei ole vapaaehtoisesta sijoittamisesta. Tällä hetkellä suurimmilla viljelijöillä osuuspääoma on 40 000—50 000 euroa, josta verovapaa tuotto olisi tällöin ainoastaan 3—4 prosenttia. Maatilojen koko on kuitenkin kasvamassa, mikä vaikuttaa osuuspääoman kasvuun ja tätä kautta verovapaan tuottoosaston heikkenemiseen entisestään.

Osuuskuntien rakenteellinen heikkous on nykyäänkin pääoman puute. Hallitus on luomassa kannustimia vääraan suuntaan, yksittäisen jäsenen osuuspääoman kattoa ollaan painamassa matalammaksi ja hänelle maksettu korko mahdollisimman pieneksi. Tällöin vakavaraisuus kertyy osuuskuntiin lähinnä jakamattoman voiton kautta. Hallituksen esitys on kaiken kaikkiaan kaukana yritysmuotojen välisestä neutraalisuudesta ja voi johtaa ainakin uusien osuuskuntien perustamisen selkeään vähentymiseen ja myös vanhojen osuuskuntien muuttamiseen osakeyhtiöiksi. Mietintöön sisältyykin eduskunnan lausuma, jonka mukaisesti osuuskunnan osuuspääomalle maksama korko tulisi rinnastaa verotuksessa pääsääntöisesti listaamattoman yhtiön maksamaan osinkoon. Asiaa koskevat lakimuutokset olisi ollut perusteltua sisällyttää valiokunnan mietintöön jo tässä vaiheessa, koska haluttavan muutoksen yksityiskohdatkin käyvät ilmi lausuman sisällöstä. Mietintöön sisältyvä lausuma jo sinällään osoittaa myös hallituspuolueiden tunnistavan, ettei nyt tehtävä lakiuudistus ole pysyvä edes lyhyellä aikavälillä.

Osuuspääoman korkojen verovapaan osuuden rajaa on nostettava 5 000 euroon, ja rajan ylittävältä osin tulo määriteltävä ainoastaan 50-prosenttisesti veronalaiseksi. Esitämme tarvittavia muutoksia TVL:n 33 d §:n 2 momenttiin. Tällä tavoin ylläpidetään lyhyellä aikavälillä osuuskuntien elinvoimaisuutta. Myöhemmin

hallituksen on välttämättä tuotava eduskunnan käsittelyyn muutokset, joilla osuuskuntien verotus tarkemmin rinnastetaan listautumattomien yhtiöiden verokohteluun.

Peitellyn osingon veronkiristys kohdistuu pk-yrityksiin

Hallitus ehdottaa palaamista peitellyn osingon kohtuuttoman korkeaan verotukseen. Peitelty osinko ei missään tilanteessa ole luonteeltaan toivottu ilmiö. Kuitenkaan ei pidä olettaa, että peiteltyyn osinkoon liittyy aina veronkiertämistarkoituksia. Peitellyn osingon verotus kohdistuu yleensä pieniin yrityksiin ja yrittäjiin, joiden verotarkastuksissa joudutaan usein selvittämään tulkinnallisia kysymyksiä elanto- ja yrityskulujen rajanvedoista. Peiteltyssä osingonjaossa onkin yleensä kyse tulkinnallisista eristä, joissa mietinnön mukainen verokohtelu veronkorotuksineen ja viiveseuraamuksineen johtaisi aivan liian korkeisiin kokonaissanktioihin.

Erityisesti tilanteissa, joissa avoin osinko olisi verovapaata tuloa, ei verovelvollisella edes ole mitään syytä kiertää avointa voitonjakoa. Ankaria veroseuraamuksia ei olekaan perusteltua ulottaa tällaisiin aivan tahattomiin tilanteisiin. Mietinnön mukainen, hallituksen esitystä kevyempikin peitellyn osingon verotus on hyvin vieras normaaleille käsityksille oikeudenmukaisuudesta, sillä verosanktio muodostuisi käytännössä sitä ankarammaksi, mitä vähemmän verovelvollisella olisi intressiä kiertää avoimen osingon veroseuraamuksia. Tällainen sääntely ei ole hyvän verojärjestelmän vaatimusten mukaista. Peiteltyä osinkoa tulisi verottaa yhtäläisesti vastaavan avoimen osingon kanssa. Peitelystä osingonjaosta aiheutuvien sanktioiden tulee tapahtua hallinnollisten seuraamusten eli veronkorotusten kautta. Tämänkaltaiset säännökset ovat laajasti käytössä myös muualla Euroopassa. Luonnollisten henkilöiden osalta esitämme TVL:n 33 d §:n 1 momentin muuttamista niin, että peiteltyä osinkoa verotettaisiin kuin avointa osinkoa.

Yhteisöjen osalta mietintö pitää sisällään sääntelyn, joka perustuisi täydelliseen ketju-

verotukseen. Vastaava avoimesti jaettava osinko olisi yleensä verovapaata ketjuverotuksen poistamisen myötä. Peiteltylle osingolle aiottu ketjuverotus tekisi myös asiaa koskevat verotusehdotukset ja maksuunpanot nykyistä tavallisemmiksi ja johtaisi lukuisiin peiteltyä osinkoa koskeviin veroriitoihin. Veronkiristys olisi myös suomalaisyhtiöiden välistä osinkoa syrjivä verrattuna rajat ylittäviin osinkoihin. Esitämme EVL:n 6 a §:n 5 momentin muuttamista niin, että myös yhteisön saamaa peiteltyä osinkoa verotettaisiin kuten vastaavaa avointa osinkoa.

Kirkon osuus yhteisöveron tuotosta korjattava

Hallituksen esityksessä ehdotetaan yhteisöverokannan aiheuttama kuntien tulopohjan pienentyminen korvattavaksi kunnille nostamalla kuntien jako-osuutta 19,75 prosentista 22,03 prosenttiin ja laskemalla valtion jako-osuus vastaa-

vasti 78,45 prosentista 76,17 prosenttiin. Hallitus näyttää kuitenkin unohtavan, että yhteisöverokannan lasku alentaa myös seurakuntien tuloja. Yhteisöverokannan laskusta aiheutuvat tulonmenetykset on kompensoitava myös seurakunnille nostamalla seurakuntien jako-osuutta 1,8 prosentista 2,0 prosenttiin. Esitämme tarvittavia muutoksia tehtäviksi Verontilityslain 12 §:n 1 ja 2 momentteihin.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että 5. lakiehdotus hylätään ja

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina, paitsi 1., 2., 3., 8. ja 9. lakiehdotus muutettuina (Vastalauseen muutosehdotukset).

Vastalauseen muutosehdotukset

1.

Laki

tuloverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 42 § ja 53 §:n 7 kohta, sellaisena kuin ne ovat 42 § laissa 475/1998 ja 53 §:n 7 kohta laissa 1170/1998,

muutetaan 2 §:n 2 momentti, 10 §:n 6 kohta, 16 §:n 3 momentti, 31 §:n 4 ja 5 momentti, 32 §, 38 §:n 1 momentti, 39 §:n 1 momentti, 40 §:n 1—3 momentti, 58 §:n 1 momentin 3 kohta ja 6 momentti, 62 §, 105 a §, 124 §:n 2 ja 3 momentti sekä 136 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 16 §:n 3 momentti laissa 471/1998, 31 §:n 5 momentti ja 40 §:n 3 momentti laissa 1383/1997, 40 §:n 1 ja 2 momentti, 58 §:n 1 momentin 3 kohta ja 105 a § laissa 1126/1996, 38 §:n 1 momentti ja 39 §:n 1 momentti laissa 576/2001, 58 §:n 6 momentti mainitussa laissa 475/1998, 62 § osittain laissa 156/1995, 124 §:n 2 momentti laissa 1164/2002 ja 3 momentti laissa 1004/2003 sekä 136 §:n 1 momentti laissa 996/1996, sekä

lisätään 16 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 471/1998, uusi 4 momentti, lakiin uusi 33 a—33 d § ja 131 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1222/1999 ja 896/2001, uusi 6 momentti seuraavasti:

2, 10, 16, 31 ja 32 §
(Kuten VaVM)

33 a §

Julkisesti noteeratusta yhtiöstä saatu osinko

Julkisesti noteeratusta yhtiöstä saadusta osingosta 50 prosenttia on pääomatuloa ja 50 prosenttia verovapaata tuloa siltä osin, kuin verovelvollisen julkisesti noteeratuilta yhtiöiltä saamien osinkojen yhteismäärä ylittää 5 000 euroa.

(2 mom. kuten VaVM)

33 b §

Muusta kuin julkisesti noteeratusta yhtiöstä saatu osinko

Muusta kuin julkisesti noteeratusta yhtiöstä saatu osinko on verovapaata tuloa siihen määrään saakka, joka vastaa osakkeiden varallisuusverolaisissa (1537/1992) tarkoitettulle matemaattiselle arvolle laskettua yhdeksän prosentin vuotuista tuottoa. (*Poist.*)

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen vuotuisen tuoton ylittävältä osalta osingosta 50 prosenttia on ansiotuloa ja 50 prosenttia verovapaata tuloa. *Osinko ei kuitenkaan ole veronalaista tuloa, jos verovelvollisen muista kuin julkisesti noteeratuista yhtiöistä saamien vuotuisten osinkojen määrä on enintään 5 000 euroa.*

(3 ja 4 mom. kuten VaVM)

33 c §
(Kuten VaVM)

33 d §

Muita osinkotuloa koskevia säännöksiä

Luonnollisen henkilön saamaa verotusmenetelystä annetun lain (1558/1995) 29 §:n mukaisesti peiteltyä osinkoa verotetaan kuten vastaavaa avoimesti jaettua osinkoa. Ellei verovelvollinen näytä, että vastaava avoimesti jaettu osinko olisi kokonaan tai osaksi verovapaa tai veronalaista pääomatuloa, käsitellään peiteltyä osinkoa koko määrältään ansiotulona.

Mitä tässä laissa säädetään osinkotulosta, sovelletaan vastaavasti osuuskunnan osuuspääomalle, sijoitusosuudelle ja lisäosuudelle maksamaan korkoon ja kotimaisen säästöpankin kantarahasto-osuudelle ja lisärahastosijoitukselle maksamaan voitto-osuuteen ja korkoon sekä keskinäisen vakuutusyhtiön ja vakuutusyhdistyksen maksaman takuupääoman korkoon. Nämä tulot ovat luonnolliselle henkilölle ja kuolinpesälle 50-prosenttisesti veronalaista pääomatuloa siltä osin kuin verovelvollisen verovuonna saamien tässä momentissa tarkoitettujen tulojen määrä ylittää 5 000 euroa. Jos verovelvollisen saama tällainen tulo on elinkeinotoiminnan tai maatalouden tuloa, verovapaan osan katsotaan kohdistuvan henkilökohtaiseen tuloon, maatalouden tuloon ja elinkeinotoiminnan tuloon tässä järjestyksessä.

(3 ja 4 mom. kuten VaVM)

38—40, 58, 62, 105 a, 124, 131 ja 136 §
(Kuten VaVM)

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten VaVM)

Tätä lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2005 toimitettavassa verotuksessa. (*Poist.*)

2.

Laki**elinkeinotulon verottamisesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan elinkeinotulon verottamisesta 24 päivänä kesäkuuta 1968 annetun lain (360/1968) 6 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laeissa 1105/1994 ja 1164/1990,

muutetaan 5 §:n 1 ja 3 kohta, 8 §:n 1 momentin 2 kohta, 16 §:n 6 kohta, 17 §:n 1 momentin 2 kohta ja 42 §,

sellaisina kuin ne ovat, 5 §:n 1 kohta laissa 1539/1993 ja 3 kohta laissa 1164/1990, 8 §:n 1 momentin 2 kohta ja 17 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 1539/1992, 16 §:n 6 kohta laissa 1385/1997 sekä 42 § laissa 1339/1989 ja mainitussa laissa 1539/1992, sekä

lisätään 6 §:ään siitä mainitulla lailla 1539/1992 kumotun 1 kohdan tilalle uusi 1 kohta, lakiin uusi 6 a ja 6 b §, 8 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1539/1992 ja laeissa 1001/1977, 661/1989, 926/1996, 1109/1996, 321/1997, 511/1998, 527/1998, 1168/2000 ja 1160/2002, uusi 4 momentti, (*poist.*) 18 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1539/1992 sekä laeissa 71/1983 ja 932/1992, uusi 5 kohta sekä 51 d §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1109/1996, uusi 2 momentti seuraavasti:

5 §
(Kuten VaVM)

6 §
Veronalaista tuloa eivät ole:

1) (*poist.*) osakeyhtiön tai osuuskunnan sekä säästöpankin ja keskinäisen vakuutusyhtiön saamat käyttöomaisuuteen kuuluvien osakkeiden luovutushinnat siten kuin 6 b §:ssä säädetään,

6 a §

Yhteisön saama osinko ei ole veronalaista tuloa. Osingosta on kuitenkin 2 momentissa säädettyin poikkeuksin veronalaista tuloa 50 prosenttia ja verovapaata tuloa 50 prosenttia, jos

1) (*poist.*)

1) osingon jakava yhteisö on muu kuin kotimainen tai Euroopan yhteisöjen neuvoston eri jäsenvaltioista olevien emo- ja tytäryhtiöiden yhteisestä verotusjärjestelmästä antaman direktiivin (90/435/ETY) 2 artiklassa tarkoitettu yhteisö, jonka osakepääomasta osingonsaaja omistaa osinkoa jaettaessa välittömästi vähintään kymmenen prosenttia, tai

2) osinkoa jakava yhteisö on tuloverolain 33 a §:n 2 momentissa tarkoitettu julkisesti no-

teerattu yhtiö ja osingonsaaja on muu yhteisö kuin julkisesti noteerattu yhtiö, joka ei omista osinkoa jaettaessa välittömästi vähintään kymmentä prosenttia osinkoa jakavan yhtiön osakepääomasta. *Tässä kohdassa tarkoitettu osinko ei kuitenkaan ole veronalaista tuloa, mikäli osakkeiden omistaminen liittyy läheisesti omistajien liiketoimintaan ja osakkeet on omistettu vähintään viisi vuotta.*

(2—4 mom. kuten VaVM)

Luonnollisen henkilön tai kuolinpesän saamista osingoista ja edellä 3 momentissa tarkoitettuista suorituksista 50 prosenttia on veronalaista tuloa, tuloverolain 33 d §:n 2 momentissa tarkoitettut suoritukset kuitenkin siten kuin mainitussa lainkohdassa säädetään.

Yhteisöltä saamaa peiteltyä osinkoa verotetaan kuten vastaavaa avoimesti jaettua osinkoa.

6 b §

(1—3 mom. kuten VaVM)

(4 mom.. *poist.*)

(4—6 mom. kuten VaVM:n 5—7 mom.)

Jos verovelvollinen on luovuttanut verovapaasti luovutettavissa olevat osakkeet, luovutusvuoden veronalaiseksi tuloksi luetaan vero-

velvollisen luovutetulta osakeyhtiöltä olevien muiden saamisten kuin myyntisaamisten menetykset ja arvonalentamiset, luovutetulle osakeyhtiölle annettu konsernituki sekä muut vastaavat osakeyhtiön taloudellisen aseman parantamiseksi ilman vastasuoritusta suoritettut menot, jotka verovelvollinen on vähentänyt verotuksessa luovutusta edeltävän viimeisen 5 vuoden aikana. Mitä tässä on säädetty, koskee vastaavasti sellaisen osakeyhtiön saamista, antamaa konsernitukea tai suorittamaa menoa, jonka osakepääomasta verovelvollinen yksin tai 6 b §:n 7 momentissa tarkoitettut konserniyhtiöt omistavat yksin tai yhdessä vähintään kymmenen prosenttia. (Uusi)

8 §
(Kuten VaVM)

16 §

Tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneita menoja eivät ole:
(6 kohta kuten VaVM)
(7 kohta *poist.*).

17 §

Edellä 7 §:ssä tarkoitettuja vähennyskelpoisia menetyksiä ovat muun ohessa:

2) myyntisaamisten arvonalenemiset sekä muun rahoitusomaisuuden lopullisiksi todetut arvonalenemiset (*poist.*).

18, 42 ja 51 d §
(Kuten VaVM)

Voimaantulosäännös

(1 ja 2. mom. kuten VaVM)

(3 mom. *poist.*)

Tämän lain yhteisön omistamien osakkeiden luovutusta koskevaa 5 §:ää, 6 §:n 1 momentin 1 kohtaa, 8 §:n 1 momentin 2 kohtaa sekä 6 b §:ää, 8 §:n 4 momenttia ja 51 d §:n 2 momenttia sovelletaan kuitenkin ensimmäisen keran vuodelta 2004 toimitettavassa verotuksessa niihin osakkeiden luovutuksiin, jotka on tehty 19 päivänä toukokuuta 2004 tai sen jälkeen, sekä niihin purkautumisiin, joista on tehty osakeyhtiölain (734/1978) 13 luvun 9 §:ssä tarkoitettu ilmoitus rekisteriviranomaiselle tai joista rekisteriviranomainen tai tuomioistuin on määrännyt yhtiön selvitystilaan osakeyhtiölain 13 luvun 4 tai 4 a §:n perusteella mainittuna päivänä tai sen jälkeen. Jos verovelvollisen verovuosi on päättynyt 19 päivänä toukokuuta 2004 tai sen jälkeen, sovelletaan 42 §:ää ja 6 b §:n 7 momenttia jo verovuodelta 2004 toimitettavassa verotuksessa.

3.

Laki**maatilatalouden tuloverolain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 15 päivänä joulukuuta 1967 maatilatalouden tuloverolain (543/1967) 5 §:n 1 momentin 14 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1235/1988, seuraavasti:

5 §
 Edellä 4 §:ssä tarkoitettuja maatalouden verovuoden veronalaisia tuloja ovat muun ohessa:

14) maatilatalouteen kuuluvan omaisuuden tuottamat korot sekä 50 prosenttia tällaisen omaisuuden tuottamista osingoista ja tuloverolain 33 d §:n 2 momentissa tarkoitetuista suorituksista siten kuin mainitussa lainkohdassa säädetään samoin kuin yhteisön saamat osingot ja

mainitut suoritukset siten kuin elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 6 a §:ssä säädetään.

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten VaVM)

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2005 toimitettavassa verotuksessa. (*Poist.*)

8.

Laki**tonnistoverolain 19 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 5 päivänä kesäkuuta 2002 annetun tonnistoverolain (476/2002) 19 §:n nimike ja 1 momentti seuraavasti:

19 §
Varojen jakoon kohdistuva verotus

Tonnistoverovelvollisen jakama osinko on saajalleen kokonaan veronalaista tuloa. Luonnollisen henkilön ja kuolinpesän tonnistoverovelvolliselta yhtiöltä saama osinko on pääomatuloa siltä osin, kuin vastaava osinko muulta yhtiöltä saatuna olisi pääomatuloa tai verovapaata

tuloa tuloverolain (1535/1992) 33 a §:n (*poist.*) nojalla, ja ansiotuloa siltä osin, kuin osinko muulta yhtiöltä saatuna olisi ansiotuloa tai verovapaata tuloa tuloverolain 33 b §:n 2 momentin nojalla.

Voimaantulosäännös
 (Kuten VaVM)

9.

Laki**verontilityslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 10 päivänä heinäkuuta 1998 annetun verontilityslain (532/1998) 10 §, sellaisena kuin se on osaksi laissa 1262/2001, ja
muutetaan 3 a, 11 ja 12 § sekä 13 §:n 2, 4 ja 5 momentti,
 sellaisina kuin niistä ovat 3 a § ja 13 §:n 2, 4 ja 5 momentti mainitussa laissa 1262/2001 sekä 12 § laissa 1003/2003, seuraavasti:

3 a ja 11 §
 (Kuten VaVM)

12 §

Veronsaajaryhmien jako-osuudet

Valtion jako-osuus on 75,97 prosenttia, kuntien jako-osuus on 22,03 prosenttia ja seurakuntien jako-osuus on 2,0 prosenttia yhteisöverosta. Evankelis-luterilaisten seurakuntien yhteisövero on 99,92 prosenttia ja ortodoksisten seura-

kuntien yhteisövero on 0,08 prosenttia seurakuntien yhteisöverosta.

Kunnille ja seurakunnille tuleviin yhteisöveroihin lisätään tuloverolain 21 ja 22 §:ssä tarkoitettujen yhteisöjen verot siten, että kuntien osuus on 91,6771 prosenttia ja seurakuntien osuus 8,3229 prosenttia.

13 §
 (Kuten VaVM)

Voimaantulosäännös
 (Kuten VaVM)

Helsingissä 22 päivänä kesäkuuta 2004

Jyri Häkämies /kok
 Jari Koskinen /kok
 Pekka Kuosmanen /kok

Irja Tulonen /kok
 Bjarne Kallis /kd

VASTALAUSE 3

Perustelut

Esityksen valmistelu ja käsittelyn aikataulu

Eduskunnalla ei ole ollut aikaa käsitellä esitystä ja arvioida sen vaikutuksia riittävän perusteellisesti. Varsinkaan, kun hallituksella ei myöskään ole ollut aikaa kuulla niitä tahoja, joihin uudistus vaikuttaa. Kattavalla kuulemisella ja keskustelulla olisi saatu tietoa, jonka avulla olisi voitu tehdä realistisia vaikutusarvioita. Nyt eduskunnassa järjestetyssä kuulemisessa valmistelija ja elinkeinoelämä puhuivat useissa kohdissa täysin toistensa ohi, mikä heikentää mahdollisuuksia hyvään päätöksentekoon. Yritysverouudistuksen valmistelu on tällä kertaa edennyt latvasta runkoon eli aivan väärin päin.

Esityksen vaikutusten arviointi ja riskit verotulotulojen menetyksissä

Käsittelyssä olevaa yritysverouudistusta on kuvailtu "hyppynä tuntemattomaan". Esityksen huonoihin puoliin kuuluu erilaisten vaikutusanalyysien puuttuminen lähes täydellisesti. Taloudelliset vaikutukset on arvioitu mekaanisesti yhteisöverokannan kolmen prosenttiyksikön alentamisesta, mutta käyttäytymisvaikutuksia yrityksille ja sitä kautta taloudellisia vaikutuksia koskien verotuksen rakenteen muutosta ei ole esitetty. Luovutusvoittojen verovapauden ja luovutustappioiden vähennysoikeuden poiston vaikutuksista ei ole kansantaloudellista arviota. Erään asiantuntijan mukaan luovutusvoittojen verovapauteen siirryttiin "ase ohimolla", "kun maailma on tullut hulluksi me emme voi toimia järjellisen tavoin". Keskusteluissa valiokunnassa uuden verojärjestelmän on arvioitu sopivan paremmin nousukauteen, hyviin aikoihin ja menestyville yrityksille kuin laskukauteen ja ei niin menestyville yrityksille. Entä jos edessämme ei olekaan voimakasta tai edes keskinkertaista nousuhdanna?

Suomen nykyistä yritysverojärjestelmää on kiitetty muun muassa laajasta veropohjasta, joka on myös turvannut veronsaajalle hyvän tuoton. Nyt kun järjestelmän sisälle luodaan verovapaa alue, on järjestelmän tuottoja tästä eteenpäin hyvin vaikea ennustaa. Verovapaa alue toimii mustan aukon tavoin, erilaiset tulolajit pyrkivät muuntumaan juuri siksi tulolajiksi, jolle verovapaus on myönnetty.

Verotuottoihin liittyvä riski on sekin, että vaikka uudistuksessa periaatteessa siirrytään kaksinkertaiseen verottamiseen eli sekä voittoa että osinkoja periaatteessa verotetaan, uudessa järjestelmässä osingot ovat käytännössä kuitenkin suurelta osin vapautettu verosta. Lisäksi koska osingon maksamisen edellytyksenä ei enää ole se, että jakamattomasta voitosta on maksettu vero, on esitetyssä järjestelmässä käytännössä se vaara, että veroa ei makseta kummassakaan kohdassa. Myös hallituksen esityksessä tämä riski todetaan todelliseksi.

Esityksen käsittelyn yhteydessä on tullut aivan selväksi, että nykyistä tiiviimmät keskustelut ja päätökset koskien haitallista verokilpailua ja veropohjan harmonisoimista EU:n piirissä ovat täysin välttämättömiä. Kun on mahdollista harrastaa verokilpailua, ei vain matalilla verokannoilla, vaan myös luomalla verovapauksia, joiden säätämisessä jäsenmaat sitten seuraavat toisiaan, verotuotot EU:n alueella ovat vakavasti uhattuja.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on esitetty arvioita, joiden mukaan yritysveron tuotto saattaa tippua nykyisestä puoleen, jolloin verotulomenetykset olisivat useita miljardeja euroja esityksessä arvioitun mekaanisen puolen miljardin sijasta. Mikä on hallituksen varasuunnitelma tilanteessa, jossa verotuotot tippuvat merkittävästi? Julkisten menojen alentaminen ja sitä kautta kansalaisten ostovoiman heikentäminen?

Kun on ollut jo jonkin aikaa tiedossa ne riskit, joita yhtiöveron hyvitysjärjestelmässä pysymiseen liittyy, olisi pitänyt aidosti koota yhteen

erilaiset ehdotukset ja käydä avointa verokeskustelua ja rakentaa ehdotus tältä pohjalta. Asian käsittelyn yhteydessä on esitetty paljon kritiikkiä muun muassa esityksen monimutkaisuutta kohtaan, mutta oikeastaan kukaan lausunnonantajista ei ole esittänyt, että nykyisenkaltainen yhtiöveron hyvitysjärjestelmä säilytettäisiin. Eli tahtoa järjestelmän uudistamiseen kestäväälle pohjalle olisi pitänyt löytyä. Uudistamisen yhteydessä tulisi käydä laaja keskustelu siitä, mikä on Suomen strategia globaalissa taloudessa, mikä on eri veronmaksajien taakka verotuloissa, mikä on työvoiman hinta, onko ylipäätään mahdollista suosia tai kannustaa kotimaista omistamista, jos avoin maailmantalous on se, mikä pitkään on ollut sekä tavoite että strategia. Entä mikä on koulutuksen rooli, entä verotuksen ja yritystukien suhde?

Esitystä olisi pitänyt valmistella ja arvioida työllisyysnäkökulmasta

Hallituksen talousneuvosto sai kesäkuun alussa kolmelta verotukseen perehtyneeltä ekonomistilta, professori Erkki Koskiselta, tutkimusjohtaja Jukka Kianderilta ja tutkimuskoordinaattori Roope Uusitalolta, tilaamansa arvion verotuksen vaikutuksesta työllisyyteen. Vihreiden vaatima pienipalkkaisten työnantajamaksujen alentaminen saa tukea verotukseen perehtyneiltä ekonomisteilta, jotka pitävät sitä tehokkaimpana tapana parantaa työllisyyttä verotuksen avulla. Raportti sisältää myös toisen tärkeän viestin hallitukselle: jotta verotuksen tai työnantajamaksun muutoksilla saataisiin aikaan merkittäviä työllisyysvaikutuksia, pitäisi alennuksen olla riittävän suuri.

Yritysverouudistuksen yhteydessä olisi pitänyt pystyä tarkastelemaan työllisyysnäkökulmaa ja mitoittaa uudistuksen kustannukset sellaisiksi, että myös työn hintaan kohdistuviin alennuksiin olisi ollut mahdollista varata riittävä liikkumavara.

Yhtiöveron hyvitysjärjestelmä on suosinut kotimaisia osakkeenomistajia ulkomaisiin nähden, ja seuraukset siitä luopumisesta vahvistavat monessa kohtaa ulkomaisten sijoitusten ase-

maa. Tähän huoleen liittyen hallitus esityksen käsittelyn aikana toi muutoksen sijoitusosinkojen verotuksen lieventämiseksi. Huolta kotimaista omistuksesta ja kilpailukyvyistä olisi osaltaan voinut lieventää juuri sillä, että yritysverotuksen alentamisvarasta tarpeeksi suuri osa olisi varattu kotimaisen työn kustannusten alentamiseen. Hallituksen esityksessä alennusvara kohdistuu paljolti suomalaisten yhtiöiden ulkomaisiin osakkeenomistajiin.

Myös yrittäjien puutteellisen sosiaaliturvan parantamiseen olisi tässä yhteydessä voinut tehdä parannuksia, ja pienyritysten kannalta olennaista on myös mahdollisuus hoitaa verotukseen, palkanmaksuun ja sosiaaliturvaan liittyvät velvoitteet nykyistä helpommin ja yksinkertaisemmin yhden luokun periaatteella.

Energiaverotus on osa yrityksiin kohdistuvaa verorasitusta

Hallituksen ohjelmassa todetaan: "Verotuksen rakennetta uudistetaan edistämään kestävää kehitystä. Ekologisella verouudistuksella vähennetään uusiutumattomien luonnonvarojen käyttöä, ympäristöhaittoja ja edistetään kierrätystä sekä tuotteiden, niiden kulutuksen ja energiankäytön ekotehokkuutta."

Energiaverotusta koskevat perusratkaisut pitäisi myös tehdä yritysverotuksen yhteydessä, jolloin yritykset voisivat ottaa verorakenteen muutokset kokonaisuudessaan huomioon suunnitellessaan toimintaansa.

Nokiasta

Käsittelyn yhteydessä erikoista on ollut, että vaikka monissa keskusteluissa eri muutosten perimmäisenä lähteenä käytetään Suomen merkittävintä kansainvälistä yritystä Nokiaa, tämän yrityksen edustajat eivät kuitenkaan halunneet tulla valiokuntaan lausumaan näkemyksiään yritysverouudistuksesta suuren kansainvälisen yrityksen näkökulmasta. Tämä on valitettavaa, sillä suomalaiseen perinteeseen on kuulunut avoin keskustelu yhteiskunnan pelisäännöistä, kuten verotuksesta, ja useat suomalaiset yritykset ovat

käsittelyn aikana tuoneet näkemyksensä eduskunnan tietoon.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hylätään ja

että valiokunnan mietintöön sisältyvän lausuman lisäksi hyväksytään yksi lausuma (Vastalauseen lausumaehdotus).

Vastalauseen lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistele yritysverouudistuksen uudelleen ottaen huomioon kansainvälisen verokilpailun rinnalla myös työllisyysnäkökohdat, verotuksen ekologisen ohjaavuuden ja yritysveron tuoton.

Helsingissä 22 päivänä kesäkuuta 2004

Anni Sinnemäki /vihr
Janina Andersson /vihr